

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

AFRIKAANS HUISTAAL V1

NOVEMBER 2014

PUNTE: 70

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 12 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings:

AFDELING A: Leesbegrip	(30)
AFDELING B: Opsomming	(10)
AFDELING C: Taalstrukture en -konvensies	(30)
2. Beantwoord AL die vrae.
3. Begin ELKE afdeling op 'n NUWE bladsy.
4. Trek 'n streep ná elke afdeling.
5. Nommer elke antwoord korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
6. Laat 'n reël oop na elke antwoord.
7. Skenk veral baie aandag aan spelling en sinskonstruksie.
8. Skryf netjies en leesbaar.
9. Voorgestelde tydsindeling:

AFDELING A:	50 minute
AFDELING B:	30 minute
AFDELING C:	40 minute

AFDELING A: LEESBEGRIP**VRAAG 1**

Lees en kyk na die tekste hieronder en beantwoord die vrae wat daarna volg.

TEKS 1: ARTIKEL

Oppas, die taal muf!

Waarom hoor ons deesdae al hoe minder idiomatiese taalgebruik/gesegdes in ons omgangstaal?
Maretha Botes lê die vinger op die wond.

- 1 Noem Afrikaanse gesegdes die taalspeserye, want daarsonder sou Afrikaans (of enige ander taal) maar saai geklink het. Kenners is van mening dat die meeste jonges van vandag so min van Afrikaanse gesegdes as 'n kat van saffraan weet.
- 2 Die jonges hamer op dieselfde aambeeld en hulle taalgebruik is bra vervelig en met vaal clichés besaai. As idiome gebruik word, is dit dikwels uit konteks of heeltemal verkeerd aangehaal. Dit is glad nie 'n verrassing as 'n kind in 'n toets oor Afrikaanse idiome skryf "hoe meer haas hoe minder wortel" nie.
- 3 "Idiome is 'n belangrike deel van ons oggend- en aandpraatjies," meen prof. Rufus Gouws, van die Departement Afrikaans en Nederlands aan die Universiteit van Stellenbosch. "'n Kenmerk van 'n bedrewe moedertaal-spreker is die korrekte en veral gepaste gebruik van idiome."
- 4 Prof. Ernst Kotzé, voorheen verbonde aan die Nelson Mandela Metropolitaanse Universiteit, sê die idiomieskat by jong Afrikaanssprekendes is inderdaad aan die verskraal. Volgens hom maak jong sprekers al hoe meer staat op hul onderbewuste kennis van Engelse segswyses, wat dan woordeliks vertaal word. Dit neem in baie gevalle die plek van die ou, voorheen bekende, Afrikaanse idiome in.
- 5 'n Rede vir die agteruitgang van idioomgebruik is waarskynlik die verskraalde leeskultuur onder jongmense. "Die nie-metaforiese taal van sms'e en e-posse kan ook 'n rol speel," meen prof. Gouws. "Idiome is juis deel van kreatiewe taalgebruik, wat veral in boeke en tydskrifte neerslag vind," stem prof. Kotzé saam.
- 6 "'n Mens moet onthou dat idiome 'n betekeniswaarde van hul eie ontwikkel, en nie noodwendig die oorspronklike betekenis weerspieël wat tot hul ontstaan aanleiding gegee het nie," sê prof. Kotzé. Die oorspronklike betekenisverband vervaag by elke nuwe geslag sprekers en die verband tussen die letterlike en figuurlike betekenis verskraal totdat die oorspronklike betekenis uiteindelik irrelevant word." Hy meen dis eerder die taalervaring van die gemeenskap wat 'n rol by die gebruik, of nie, van idiome speel.

- 7 Die taalervaring van jong, stedelike sprekers van Afrikaans is al hoe meer aan die verander na 'n meertalige konteks, waar Engels 'n steeds groterwordende rol speel, meen prof. Kotze. "Op die platteland en in (Afrikaanse) taalgemeenskappe wat minder aan eksterne invloede blootgestel is, kan 'n mens verwag dat (a) die ryk, oorgeërfde woordeskat langer in gebruik sal bly en (b) nuutskeppings in Afrikaans self sal ontwikkel. Daarenteen sal die kreatiwiteit van jong sprekers, wat in stedelike gebiede woon, vermoedelik ook uit hul passiewe kennis van Engels idiomatiese uitdrukkings put en dit in Afrikaans weergee. (En dit is wat meer taalsensitiewe gebruikers so kan irriteer!)"
- 8 "Hiermee wil ek nie sê ek dink jong sprekers is minder kreatief as die ouer garde nie. Hul taalgebruiksomgewing speel egter 'n belangrike rol by die gebruik van ouer vorme en die skep van nuwes. Dit kan byvoorbeeld beteken dat ouer vorme by nuwe kontekste aangepas word. 'n Jong TV-nuusleser kan die uitdrukking "n stok (of speak) in die wiel steek", aanpas en kommentaar lewer op 'n deelnemer aan die Tour de France wat "n stokkie in die speke van die voorloper gestee het" en die skof gewen het."
- 9 Hy meen Afrikaans kan verryk word deur onderwysers wat taalsensitief is en die idioomskaat van die taal kreatief aanpas en uitbou. Die opstellers van taalhandboeke op skool moet fyn na nuutskeppings kyk asook na die kurrikulum wat op skool onderrig word. "Daardeur sal leerders op skool hulle nie net met die sêkrag van Afrikaans kan identifiseer nie, maar ook geprikkel word om self kreatief met die woordeskat om te gaan."
- 10 Deur verskillende hulpmiddels (soos die korpus* van moderne Afrikaans) kan ons ook vasstel in watter mate "ouer" vorme steeds gebruik word en mettertyd ook of nuwer vorme in die skeppende en algemene woordeskat van die taal inslag gevind het.
- 11 Johanna van Eeden, redakteur van *Volksblad*, meen die advertensiebedryf speel 'n groot rol in die skep van nuwe idiome en uitdrukkings, veral as iemand met iets vorendag kan kom wat vanself in die volksmond gaan lê. "Soms kom 'n mens af op 'n nuwe sêding wat totaal vreemd is, maar bloot by die sê daarvan verstaan jy die betekenis. 'Jy vat my handvatsels glad' is 'n voorbeeld daarvan. Jy kan mos nou hoor jy moenie verder met hierdie mens mors nie – klaar goed opgevryf vir die dag!" sê sy.
- 12 Lindie Oppermann, ontwikkelaar van Idio, die idiome-bordspeletjie, meen idiome en die gebruik daarvan is beslis nie aan die kwyn nie. Idio is geskep met die doel dat mense dit sal speel, sal geniet en bowenal met nuwe idiome in hul woordeskat sal wegstap om hul taal ryker en voller te maak. "Nuwe idiome word dikwels geskep, veral binne sekere ouderdomsgroepe of sekere geografiese gebiede. Of hulle die woordeboek bereik, is 'n ander kwessie ..." sê sy.

*korpus: 1. Versameling dinge van dieselfde soort. 2. Geheel van versamelde materiaal by wetenskaplike ondersoek. 3. Elektroniese versameling taalmateriaal. [Uit: HAT, 2011]

[Aangepas uit *Vrouekeur*, 20 September 2013]

- 1.1 Herlees die titel, subopskrif en paragraaf 1.
- 1.1.1 Wat beteken dit as *die taal muf*? (1)
- 1.1.2 Haal EEN woord uit die subopskrif aan wat by die titel aansluit. (1)
- 1.1.3 Waarna verwys *taalspeserye* in hierdie artikel? (1)
- 1.2 Sê wat die onderstreepte idioom in paragraaf 1 beteken en haal TWEE stellings uit paragraaf 2 aan wat die skrywer gebruik om dié betekenis mee uit te brei. (3)
- 1.3 Herlees paragraaf 3–5.
- 1.3.1 Hoekom is die stellings wat in dié paragrawe voorkom, geloofwaardig? (1)
- 1.3.2 Wat is die oorsaak van 'n *verskraalde* idiomeskaf? (1)
- 1.3.3 Watter TWEE oplossings word deur prof. Gouws se woorde gesuggereer? (2)
- 1.4 Gee die verskille tussen die plattelandse en stedelike taalgemeenskappe ten opsigte van hul taalervarings. (4)
- 1.5 In paragraaf 8 huldig prof. Kotzé 'n bepaalde siening oor jong taalgebruikers. Is hy bevooroordeel? Motiveer jou antwoord. (1)
- 1.6 Aan watter TWEE voorwaardes moet skole voldoen sodat leerders kreatief met woordeskat kan omgaan? (2)
- 1.7 Waarna verwys die *korpus* in die parentese (paragraaf 10)? (1)
- 1.8 Hoe verskil Lindie Oppermann se mening oor idioome van die skryfster van hierdie artikel s'n? (2)
- 1.9 Lindie Oppermann is van mening dat die speel van Idio die gebruik van idioome sal aanmoedig. Stem jy saam? Motiveer jou antwoord. (1)
- 1.10 Dink jy die titel pas by die inhoud van die artikel? Motiveer jou antwoord deur na die inhoud van die artikel te verwys. (3)

EN

TEKS 2: ADVERTENSIE

1 Kom ons kuier

2 'n hond

3 uit 'n bos uit.

4 Kom kuier saam in die taal wat weet hoe om te baljaar.
 5 Sien jou by die Standard Bank verhoog. Innibos saam met
 6 Standard Bank vanaf 29 Junie tot 2 Julie.
 7 Gaan na www.innibos.co.za vir meer inligting.
 8 Voluit vorentoe™

Standard Bank

[Aangepas uit: mytyd, 26 Junie 2011]

1.11 *Kom ons kuier 'n hond uit 'n bos uit.*

1.11.1 Waar sal iemand, volgens die advertensie, 'n hond uit 'n bos uit kuier? (1)

1.11.2 Hoekom dink jy is hierdie spesifieke idioom by dié advertensie gebruik? (1)

1.11.3 Hoe dra die plasing van dié woorde tot die sukses van die advertensie by? (1)

1.12 Johanna van Eeden se uitsprake (TEKS 1) bevestig wat in die advertensie hier na vore kom. Motiveer. (1)

1.13 Wie is die teikengroep van die advertensie? Motiveer jou antwoord. (2)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: OPSOMMING**VRAAG 2**

1. Lees die teks hieronder en maak 'n opsomming van **SEWE wenke vir verliefdes wat 'n suksesvolle verhouding wil verseker**.
2. Jou opsomming moet in jou eie woorde (in volsinne) in paragraafvorm aangebied word en mag nie meer as 90 woorde beslaan nie.
3. Dit is nie nodig om vir die opsomming 'n titel te gee nie.
4. Dui die getal woorde aan wat jy vir die opsomming gebruik het.

SUKSESVOLLE SKOOLKYSE VRA AANDAG

Verlief, of stel jy belang in 'n suksesvolle verhouding? Hier is raad!

Wanneer julle mekaar vir 'n beperkte tydjie ken, hou julle bloot van mekaar en kan julle nie vir mekaar lief wees nie omdat die ou gesegde steeds waar bly: trou is nie perdekop nie! Buitendien: daar is 'n wêreld se verskil tussen rooi hakskeentjies en die ware Jakob!

Waaraan behoort 'n verliefde dan aandag te gee?

Skoonheid is redelik belangrik, desnieteenstaande vergaan dit – voorkoms kan misleidend wees! Selfs rykdom hou ernstige komplikasies in, want dit word bedreig deur mot en roes. Kyk eerder na iemand wat die allerbeste eienskappe in jou uitbring en dit waardeer, want navorsing oor verhoudings op hoërskoolvlak het bewys dat dit 'n positiewe ervaring kan wees.

Kommunikasie is die sleutel tot sukses, met die teenoorgestelde geslag én ook met haar/sy ouers, aangesien mense mekaar so leer ken. Moet nooit die krag van 'n vinnige gesprekkie of 'n eenvoudige briefie geringskat nie.

Om mekaar se ouers te ontmoet, met hulle gemaklike, spontane gesprekke te voer en saam te kuier – al is die pa hoe vreesaanjaend en al vra die ma hoeveel vroe oor jou toekomsplanne – is noodsaaklik, en op die koop toe, 'n intelligente strategie!

Dit sal ook slim wees om met jou meisie/ou se vriende bevriend te wees, want sodanige vriendskap beteken ondersteuning, saam lag en saam dinge doen. Om in groepe te kuier is verantwoordelike tydsbesteding vir verliefdes.

Sorg dat 70% van julle gesprekke plaasvind waar julle mekaar in die oë kan kyk – beloftes is minder leeg as jy dit maak wanneer jy langs die geliefde staan as wanneer jy haastige boodskappies halfpad-deur-die-slaap aan die ander een stuur.

Geen verhouding moet jou lewe oorneem nie; moenie prioriteite (skoolwerk, sport-en/of kultuuraktiwiteite) afskeep om meer tyd saam met hom/haar deur te bring nie.

Die oumense het gewaarsku: Vroeg ryp, vroeg vrot! Moet dus nooit die pap met 'n warm vryery te dik aanmaak nie! Daar is, immers, 'n rede waarom geleerdes vriendskap as die basis van blywende, geslaagde verhoudings en huwelike aandui! Dit kweek waardering, vertroue en begrip wat bydra tot (uiteindelike) liefde.

[Aangepas uit *Jip*, 5 Augustus 2013]

AFDELING C: TAALSTRUKTURE EN -KONVENSIES**VRAAG 3: ADVERTENSIE**

Lees die teks hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

1 **PROBEER MY**
2 **EK'S**
3 **HEERLIK**

4 **HOOG IN**
5 **PROTEÏENE en**
6 **KOOLHIDRATE**
7 **vir 'n wonderlike**
8 **bron van**
9 **ENERGIE**

10 **ILLOVO GRONDBOONTJIEBOTTER & STROOPSMEER**
11 **is 'n smullekker kombinasie van energie en proteïene.**
12 **Hierdie smeer is doodmaklik om op toebroodjies, snoepgoed en**
13 **selfs koekies te gebruik. Kinders sal dit vir**
14 **ontbyt, middagete, nagereg en ander tye ook wil hê!**
15 **Soos u kan sien – grondboontjiebotter is heerlik.**

[Aangepas uit Goeie Huishouding, September 2013]

- 3.1 Herskryf die sin in reël 1–3 deur 'n dubbelpunt en ellips in te vul. (2)
- 3.2 Lees reël 1–3.
- 3.2.1 Vervang die emotiewe woord met 'n neutrale woord wat die oortuigingskrag van die advertensie verminder. (1)
- 3.2.2 Hoekom is die emotiewe woord in die advertensie 'n beter keuse vir dié advertensie? (1)
- 3.3 Watter klankverskynsel kan by die uitspraak van die woord *wonderlike* (reël 7) voorkom? (1)
- 3.4 Kyk na die onderstreepte woord in reël 10.
Gebruik die bepaler van dié woord as 'n kern in 'n ander samestelling. (1)
- 3.5 Skryf die afkorting van *Beperk* (logo) neer. (1)
- 3.6 Skryf die infinitief in reël 12–14 neer. (1)
- 3.7 Watter afleiding oor die gewildheid van die produk kan uit reël 14 gemaak word? (1)
- 3.8 Skryf die woorde uit die teks wat op samevatting dui, neer. (1)
- [10]**

EN**VRAAG 4: VISUELE TEKS**

Lees die teks hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

Raampie 1**Raampie 2****Raampie 3**

Raampie 4

Raampie 5

Raampie 6

Raampie 7

Raampie 8

Raampie 9

Raampie 10

* google die titel ... dié boek is werklik te koop.

Raampie 11

Raampie 12

Raampie 13

Raampie 14

Raampie 15

[Aangepas uit *Beeld*, 29 Julie 2013 tot 2 Augustus 2013]

- 4.1 Verbeter die woordorde van die sin in raampie 1. (1)
- 4.2 Haal 'n woord uit raampie 1–5 aan wat dieselfde beteken as *afdeling* (raampie 6). (1)

- 4.3 Voeg die voegwoord *voordat* op die korrekte plek in die sin in raampie 2 in en skryf die hele sin oor. (1)
- 4.4 Wat impliseer Jeremy met sy woorde in raampie 3? (1)
- 4.5 Die woord *vervelig* (raampie 7) word dikwels met *verveeld* verwar. Maak TWEE verduidelikende sinne om die betekenisverskil aan te dui. (2)
- 4.6 Wat word met Jeremy se lyftaal in raampie 9 geïmpliseer? (1)
- 4.7 'n Woord is in raampie 10 onderstreep. Benoem die woordsoort. (1)
- 4.8 Skryf Jeremy se ma se woorde in raampie 13 oor in die indirekte rede. Begin jou antwoord met *Sy ma sê ...* (1)
- 4.9 Watter afleiding kan ons uit Jeremy se woorde in raampie 15 maak? (1)

[10]**EN****VRAAG 5: ARTIKEL**

Lees die teks hieronder en beantwoord die daaropvolgende vrae.

E vir eietydse eiegoed

'n Paar nuwe gunstelinggeregte het in die onlangse verlede die toets van proe en tyd deurstaan en die Suid-Afrikaanse koskat 5.1 (verreik/verryk).

- 1 Eietydse eiegoed sou 'n mens hierdie eetgoed kon noem. Dit kan as nuwe Suid-Afrikaanse geregte beskou word: *Ouma Beskuit*, *Mrs. Ball's-blattjang*, *Peppermint Crisp*-tert ...
- 2 Sedert Jan van Riebeeck se vestiging van 'n verversingspos aan die Kaap die Goeie Hoop het die verskillende volkere se mense wat hier kom woon het, hul lekkernye na die Suid-Afrikaanse tafel toe gebring. Hieronder tel tradisionele geregte wat mettertyd hul ereplek in ons 5.3 (resepskat) ingeneem het.
- 3 'n Paar voorbeelde hiervan is bobotie wat waarskynlik oor honderde jare ontwikkel het uit 'n stokou Romeinse gereg, en bredies met name soos *hutspot*. In Suid-Afrika is bobotie 'n tradisionele Maleisiese gereg. Ons souskluitjies het waarskynlik na aanleiding van Duitse kluitjies ontstaan, koeksisters het 'n lang pad gekom van die vyftiende-eeuse Italiaanse *crepelli* (deeg wat in diepvat gebak is) en toe in Holland *krullers* was voordat dit hier koeksisters geword het!
- 4 Trou aan die aard van 'n lewendige kultuur, het 'n paar lekkernye die afgelope paar 5.5 (tydperke van tien jaar) die lig gesien, en sonder slag of stoot Suid-Afrika se kosgunsteling geword.

5	Laat die fokus eers val op <i>Peppermint Crisp</i> -tert: dit staan soos 'n paal 5.6 ... water dat dit die verleidelikste sonde op aarde – wat kos aanbetref – is!
6	Turkse lekkers is legendaries; Switserse sjokolade laat die meeste mense swymel, maar <i>Peppermint Crisp</i> -tert sal hierdie wêreld bekende lekkernye nog op hulle neuse laat kyk!
7	Moenie die nederige <i>Peppermint Crisp</i> -tert nie op sy baadjie takseer nie, want dié gesogte lekkerny gaan Suid-Afrika nog sonder 'n eivormige rugbybal of ronde sokkerbal roem laat verwerf! Nederige sjokolade, tennisbeskuitjies, room en kondensmelk haak vir ons die knoop deur!

[Aangepas uit *taalgenoot*, Julie/Augustus 2009]

5.1	Voltooi die subopskrif deur die korrekte woord neer te skryf.	(1)
5.2	Hoe sluit die herkoms van die onderstreepte woorde in paragraaf 1 en paragraaf 3 by mekaar aan?	(1)
5.3	Lei die korrekte vorm van die onderstreepte woorde in paragraaf 2 af.	(1)
5.4	Skryf die besitlike voornaamwoord wat in paragraaf 3 gebruik word, neer.	(1)
5.5	Vervang die onderstreepte woorde in paragraaf 4 met EEN woord wat in die sin pas.	(1)
5.6	Skryf die ontbrekende voorsetsel in paragraaf 5 neer.	(1)
5.7	Watter taalverskynsel kom in paragraaf 5 voor?	(1)
5.8	Herlees paragraaf 6 en skryf die woord wat verkeerd gespél is, neer.	(1)
5.9	Wat is die basis van die woord <i>gesogte</i> in paragraaf 7?	(1)
5.10	Skryf die laaste sin van die teks in die lydende vorm oor.	(1)
		[10]

TOTAAL AFDELING C:	30
GROOTTOTAAL:	70

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

AFRIKAANS HUISTAAL V1

NOVEMBER 2014

MEMORANDUM

PUNTE: 70

Hierdie memorandum bestaan uit 9 bladsye.

AFDELING A: LEESBEGRIIP

- Spel- en taalfoute in langer antwoorde word nie geenaliseer nie omdat die fokus op begrip is.
- Indien die kandidaat woorde uit 'n ander taal gebruik as die taal waarin die vraestel verskyn, word die vreemde woorde geignoreer. Indien die antwoord sonder die vreemde woorde sinvol is, word die kandidaat nie geenaliseer nie. Indien die vreemde woord in die antwoord vereis word, word dit aanvaar..
- Vir **oop vrae** word geen punte toegeken vir JA/NEE/EK STEM SAAM/EK STEM NIE SAAM NIE. Die rede/motivering moet oorweeg word.
- Vir WAAR/ONWAAR- of FEIT/MENING/LUG JOU MENING- vrae word geen punte toegeken nie. Net die rede/motivering/aanhaling word bepunt.
- Waar een-woord-antwoorde gevra word en die kandidaat 'n volsin gee, is dit korrek **mits** die korrekte woord onderstreep of op een of ander wyse uitgelig word.
- Wanneer twee of drie feite/punte vereis word en die kandidaat gee 'n hele reeks, word **slegs** die eerste twee of drie feite/punte nagesien.
- Vrae wat aanhalings uit die leesstuk verg, word **nie geenaliseer** indien die aanhalingstekens ontbreek **nie**.
- Aanvaar dialektiese variasies.
- Aanvaar beide die letter en/of die korrekte antwoord by 'n meerkeusevraag

VRAAG 1		
Vraag	Antwoord	Punt
1.1.1	Die taal vernuwe nie./Die taal gaan agteruit/word saai/vervelig/verouder./Al hoe minder idioome/idiomatiese uitdrukkings/gesegdes/spreekwoorde word in die taal gebruik./Die taal stagneer. ✓ (Die taal vrot/verrot/gaan dood is verkeerd)	1
1.1.2	Wond/minder ✓	1
1.1.3	Idiome/idiomatiese uitdrukkings/spreekwoorde/gesegdes/Idiome wat die taal opkikker/geur/interessant maak. ✓	1
1.2	Jy weet min/niks van 'n saak nie./Hy ken nie die betekenis van die idioom nie. ✓ Idiome word buite konteks gebruik. ✓ Idiome word verkeerd aangehaal. ✓	1 2
1.3.1	Dit is deur kenners/professore/professors/geleerde persone/akademici gemaak. ✓ (Iemand wat van 'n universiteit kom/by 'n universiteit betrokke is, is nie korrek nie.)	1
1.3.2	Engelse idioome word meer vertaal as wat Afrikaanse idioome gebruik word./ Engelse idioome word verafrikaans./ Afrikaanse idioome verdwyn./ Kinders lees nie meer nie./ Nie-metaforiese taal word gebruik. ✓	1
1.3.3	Daar moet meer gelees word./ Taalgebruik in sms'e en e-posse moet verbeter word./Minder sms'e en e-posse moet gestuur word./ Kommunikasie moet meer metafore/kreatiewe taal bevat. ✓✓ Enige TWEE antwoorde is korrek.Die antwoord moet as oplossings aangebied word.	2

1.4	<p>In die plattelandse taalgemeenskap:</p> <ul style="list-style-type: none"> • word hulle minder aan eksterne invloede blootgestel. • bly die ryk, oorgeërfde woordeskat langer in gebruik. • sal nuutskeppings ontwikkel. ✓✓ <p><i>Enige TWEE antwoorde is korrek.</i></p> <p style="text-align: center;">EN</p> <p>In die stedelike taalgemeenskap:</p> <ul style="list-style-type: none"> • verander die taalervaring na 'n meertalige konteks. • speel Engels 'n al hoe groter rol. • word hulle meer aan eksterne invloede blootgestel. • sal taalgebruikers uit hul passiewe Engelse idiomatiese uitdrukkings put en dit in Afrikaans weergee. ✓✓ <p><i>Enige TWEE antwoorde is korrek.</i></p>	4
1.5	<p>Nee</p> <p>Hy praat nêrens negatief/lelik van jong taalgebruikers nie./ Hy sê juis hulle is nie minder kreatief as ouer taalgebruikers nie./ Hy is bewus van die invloed wat hulle taalgebruiksomgewing op hulle taal kan hê./ Hy gee positiewe voorbeelde van hoe kreatief jonger taalgebruikers kan wees./ Sy siening is objektief/verantwoordelik/getuig van kennis. ✓</p> <p><i>Die kandidaat gee sy/haar eie gepaste motivering binne konteks van paragraaf 8. Ja-antwoorde kan nie korrek wees nie. Nee kan ook deur die motivering geïmpliseer word.</i></p>	1
1.6	<p>Die idioomskaat van die taal moet kreatief in die skool aangepas/uitgebou word./ Skole moet handboeke kies (daarna kyk) wat die kurrikulum/nuutskeppings aanspreek./ Skole/onderwysers moet taalsensitief wees. ✓✓</p> <p><i>Twee antwoorde vir twee punte.</i></p>	2
1.7	<p>Die (elektroniese) versameling van taalmateriaal/Geheel van versamelde materiaal by wetenskaplike ondersoek. 'n Versameling van Afrikaanse woorde/dinge van dieselfde soort 'n Versameling idiome. ✓</p>	1
1.8	<p>Lindie Oppermann is van mening dat idiome nie kwyne nie ✓ terwyl die skryfster/Maretha Botes van mening is dat die taal muf/idiome nie meer gebruik word nie. ✓</p> <p><i>Die eerste antwoord wat aangebied word, behoort dié van Lindie Oppermann te wees en die tweede antwoord behoort die antwoord van die skryfster te wees, indien name nie gebruik word nie.</i></p>	2
1.9	<p>Nee, want dit is 'n bordspeletjie en bordspeletjies word nie meer deur mense gespeel nie. ✓</p> <p style="text-align: center;">OF</p> <p>Ja, want dit klink na pret om te speel./'n mens sal graag die nuwe idiome wat jy aanleer, wil gebruik. ✓</p> <p><i>Die kandidaat gee sy eie mening binne konteks.</i></p>	1

1.10	<p>Ja.</p> <p>'n Kenner, soos prof. Kotzé, noem dat die idiomieskat besig is om te verskraal. ✓</p> <p>Prof. Gouws, wat 'n kenner van Afrikaans is, se mening is dat die idioomgebruik agteruitgaan as gevolg van moderne kommunikasie. ✓</p> <p>Aangesien die meeste mense Engels praat, word die Afrikaanse idioome nie meer gebruik nie, dus muf die taal. ✓</p> <p><i>Kandidate hoef nie name te noem nie; enige antwoord binne konteks van idioomgebruik is aanvaarbaar.</i></p> <p style="text-align: center;">OF</p> <p>Nee.</p> <p>Die jongmense ken dalk nie die ou/muwwe Afrikaanse gesegdes nie, maar is voortdurend besig om nuwe gesegdes te gebruik, al word dit uit Engels vertaal.</p> <p>Idiome word in advertensies gebruik, dus kan die gebruik van idiomatiese taal nie muf nie.</p> <p>'n Bordspeletjie word net vervaardig indien dit ekonomies vatbaar is, dit is dus 'n aanduiding dat die taal nie muf nie.</p> <p>Lindie Oppermann/Professore is van mening dat die gebruik van idioome nie agteruitgaan nie. ✓✓✓</p> <p><i>(Enige drie antwoorde is korrek)</i></p> <p><i>Die kandidaat bied sy motivering binne konteks van die teks aan.</i></p>	3
1.11.1	By Innibos/die Laeveld Nasionale Kunstefees/by die Standard Bank verhoog. ✓	1
1.11.2	<p>Daar is 'n woordspeling (<i>uit 'n bos uit</i>) wat by Innibos aansluit./Hy gebruik <i>bos</i> twee keer/Die fees se naam is Innibos./</p> <p>Die idioom dui op die heerlike/gesellige samesyn wat by Innibos heers. ✓</p>	1
1.11.3	<p>Die woorde is opvallend/groot/kreatief/in die middel van die advertensie geplaas./Dit trek dadelik die leser se aandag./</p> <p>Die woorde pas by die prentjies (waarlangs dit geplaas is) om die feestelike atmosfeer te ondersteun/beklemtoon. ✓</p> <p><i>Die antwoord, die plasing van die woorde is funksioneel, is nie korrek nie.</i></p>	1
1.12	Die advertensiewese speel 'n rol om idioome uit te brei./nuwes te skep aangesien idioome gebruik word. ✓	1
1.13	<p>Afrikaanse mense/Mense wat daarvan hou om kunstefees te by te woon./Lesers van die tydskrif/mense wat daarvan hou om te kuier./Musiek liefhebbers/Plesiersoekers ✓</p> <p>Die advertensie speel met die Afrikaanse taal./gee inligting vir lesers m.b.t. die feestelike program ens./is in Afrikaans./gee vir mense inligting oor 'n geleentheid om te kuier. ✓</p>	2
		[30]
	TOTAAL AFDELING A:	30

AFDELING B: OPSOMMING**VRAAG 2****Nasien van die opsomming**

- Opskrif/titel: Daar word nie van kandidate verwag om die leesstuk van 'n opskrif/titel te voorsien nie.
- Kandidate moet die opsomming in hul eie sinne, in enige volgorde skryf.
- Slegs wenke wat in volsinne aangebied word, verdien punte.
- Rofwerk/beplanning moet duidelik aangedui word. Indien dit nie die geval is nie, word die eerste opsomming nagesien.
- Kandidate moet die korrekte getal woorde aandui.
- Indien die kandidaat die opsomming puntsgewys aanbied, word dit nagesien.

- Punte word soos volg toegeken:
  - 7 punte vir 7 feite (1 punt vir elke feit)
  - 3 punte vir taal
  - Puntetotaal: 10

- Verspreiding van taalpunte wanneer die kandidaat nie woordeliks aangehaal het nie:
  - 1–3 feite korrek: ken 1 punt toe
  - 4–5 feite korrek: ken 2 punte toe
  - 6–7 feite korrek: ken 3 punte toe

- Verspreiding van taalpunte wanneer kandidaat woordeliks aangehaal het.
  - 6–7 direkte aanhalings: ken geen taalpunte toe nie
  - 1–5 direkte aanhalings: ken 1 punt vir taal toe

LET WEL:

- Tel van woorde:
  - Nasieners moet die aantal woorde wat gebruik is, tel.
  - Geen punte word afgetrek as die kandidaat nie die getal woorde aangedui het nie of as die getal woorde wat gebruik is, verkeerd aangedui is.
  - Indien die kandidaat die vereiste getal woorde oorskry, lees tot by 90 woorde en verder tot by die einde van daardie sin.
  - Korter opsommings wat die vereiste wenke bevat, mag nie gepeenaliseer word nie.

'n Opsomming wat in paragraafvorm aangebied word, kan die volgende moontlike bewoording gebruik:

Mense in 'n verhouding moet die beste in mekaar uitbring. Kommunikeer soveel as moontlik met die ander persoon om hom/haar beter te leer ken. Verder is dit belangrik om die ander persoon se ouers te leer ken. Wees boonop vriende met die ander persoon se vriende. Voer die meeste van julle gesprekke in mekaar se teenwoordigheid, nie via die selfoon nie. Moenie so in mekaar opgaan dat jy ander belangrike prioriteite afskeep nie. En, laaste, maar nie die minste nie: moenie die verhouding versuur met 'n onverantwoordelike vryery nie!

Getal woorde: 89

OF

AANHALING UIT TEKS		MOONTLIKE BEWOORDING	
1	<i>Kyk eerder na iemand wat die allerbeste eienskappe in jou uitbring en dit waardeer.</i>	A	Assosieer met iemand wat die beste in jou uitbring./Bring die beste in mekaar uit.
2	<i>Kommunikasie is die sleutel tot sukses.</i>	B	Kommunikeer soveel as moontlik met die ander persoon(om hom/haar beter te leer ken).
3	<i>Om mekaar se ouers te ontmoet, met hulle gemaklike, spontane gesprekke te voer en saam te kuier ... is noodsaaklik, en op die koop toe, 'n intelligente strategie!</i>	C	Leer ken die ander persoon se ouers.
4	<i>Dit sal ook slim wees om met jou meisie/ou se vriende bevriend te wees.</i>	D	Wees vriende met die ander persoon se vriende.
5	<i>Sorg dat 70% van julle gesprekke plaasvind waar julle mekaar in die oë kan kyk.</i>	E	Voer die meeste van julle gesprekke in mekaar se teenwoordigheid./Vermý gesprekke deur middel van sms'e.
6	<i>Moenie prioriteite (skoolwerk, sport- en/of kultuuraktiwiteite) afskeep om meer tyd saam met hom/haar deur te bring nie.</i>	F	Gee aan belangrike skoolsake die regte aandag./Moenie so in mekaar opgaan dat jy ander prioriteite afskeep nie.
7	<i>Moet dus nooit die pap met 'n warm vryery te dik aanmaak nie! Daar is, immers, 'n rede waarom geleerdes vriendskap as die basis van blywende, geslaagde verhoudings en huwelike aandui!</i>	G	Werk aan 'n gesonde vriendskapsverhouding./Moenie die verhouding met 'n onverantwoordelike vryery versuur nie!
		Getal woorde: 74	

TOTAAL AFDELING B: 10

AFDELING C: TAALSTRUKTURE EN -KONVENSIES**Nasien van hierdie afdeling:**

- Spelling:
  - Eenwoord-antwoorde word verkeerd gemerk as die spelling verkeerd is.
  - In volsin-antwoorde word verkeerde spelling net gepenaliseer indien die fout in die taalstruktuur getoets word.
  - Waar 'n afkorting getoets word, behoort die punte op die regte plek te wees.
- Sinskonstruksies moet taalkundig korrek wees en in volsinne aangebied word soos in die instruksie aangedui.
- By meervoudige keusevrae word BEIDE die letter wat ooreenstem met die korrekte antwoord EN die antwoord wat uitgeskryf word, aanvaar.

VRAAG 3: ADVERTENSIE

Vraag	Antwoord	Punt
3.1	Probeer my: ✓ ek's heerlijk ... ✓/ Probeer my ... ✓ ek's heerlijk: ✓/ Probeer my: ✓ ek's ... ✓ heerlijk	2
3.2.1	goed/lekker/oukei/gesond/reg ✓	1
3.2.2	Die woord is opvallend en trek aandag./ Die woord is oorredend/uitnodigend./ Almal wil graag iets probeer, veral as dit <i>heerlik</i> is./ Emotiewe woorde manipuleer die leser./ Die manipulerings laat die leser voel hy gaan iets mis indien hy nie van die produk eet nie./ Die woord <i>heerlik</i> klink net aanlokliker as <i>goed</i> . ✓	1
3.3	Assimilasie/Klankgelykmaking ✓	1
3.4	Turksvystroop/aarbeistroop/esdoringstroop/suikerstroop/gemmerstroop/gouestroop ✓ <i>Die kandidaat kan ander woorde aanbied mits dit 'n samestelling is en korrek gebruik is.</i>	1
3.5	Bpk. (met 'n hoofletter en 'n punt) ✓	1
3.6	om te gebruik/te gebruik/gebruik ✓	1
3.7	Dit word altyd geëet./Dit word by alle maaltye geëet./Dit werk vir enige maaltyd./ Kinders wil dit selfs as nagereg eet. ✓	1
3.8	Soos u kan sien ✓	1
		[10]

VRAAG 4: VISUELE TEKS

Vraag	Antwoord	Punt
4.1	Ons moet nou vinnig ingaan en 'n boek vir jou boeklys aanskaf./Ons moet vinnig ingaan en nou 'n boek vir jou boeklys aanskaf. ✓ <i>Enige ander korrekte woordorde mits al die woorde gebruik word.</i>	1
4.2	kategorie ✓	1
4.3	Moet ons ingaan <u>voordat</u> ons 'n boek kies en (dit) koop?/ Moet ons ingaan en 'n boek kies <u>voordat</u> ons dit koop?/ Moet ons, <u>voordat</u> ons ingaan, 'n boek kies en dit koop?/ <i>Die kandidaat moet 'n vraagsin gee met al die woorde van die gegewe sin en dit moet taalkundig korrek wees; die volgorde "ingaan, kies en koop" moet behou word. ✓</i>	1
4.4	Mense koop nie meer boeke nie./lees nie meer boeke nie. ✓	1
4.5	Hy is 'n verveelde, stedelike nefie wat 'n plattelandse oom moet vermaak. ✓ <i>Net 'n mens/dier kan verveeld wees: vind niks interessant/vermaaklik/belangwekkend nie; die sin moet die betekenis "sonder enige belangstelling" aanbied. (HAT, 2011: bl. 1 304)</i> EN Die lewe op die plaas is bra vervelig. ✓ <i>Iemand/iets bied nie iets interessants/vermaakliks/belangwekkends aan nie; die sin moet die betekenis "langdradig/vermoeiend" aanbied. (HAT, 2011: bl. 1 304)</i>	1
4.6	Hy wil nie gesteur word nie./ Hy is baie geïnteresseerd in wat hy lees./Hy lees iets waarvan hy hou. ✓ <i>Enige soortgelyke antwoord is aanvaarbaar.</i>	1
4.7	Werkwoord/hoofwerkwoord/selfstandige werkwoord ✓	1
4.8	Sy ma sê sy is so bly hy het 'n boek gevind wat hy wil lees./dat sy so bly is (dat) hy 'n boek gevind het wat hy wil lees. ✓ <i>(Woordorde moet korrek wees.)</i>	1
4.9	Hy hou nie van lees nie./Hy wil nie graag boeke sonder prentjies lees nie./Hy het 'n voorkeur vir maklik leesbare boeke./Hy hou van groen boeke./Die boekkleur trek hom aan. ✓	1
		[10]

VRAAG 5: ARTIKEL

Vraag	Antwoord	Punt
5.1	verryk ✓	1
5.2	Albei is leenwoorde./ontleen aan Maleis(-Portugees)/was oorspronklik nie Afrikaans nie. ✓	1
5.3	resepteskat ✓	1
5.4	Ons ✓	1
5.5	dekades (mv.) ✓	1
5.6	bo ✓	1
5.7	Kontaminasie (Taalbesmetting)/Analogie/Leenwoorde ✓	1
5.8	Wêreldbekende/wêreld bekende ✓	1
5.9	soek ✓	1
5.10	Die knoop word (vir ons) (deur nederige sjokolade, tennisbeskuitjies, room en kondensmelk) deurgeha(a)k./Vir ons word die knoop deurgeha(a)k. ✓ <i>“Vir ons” kan aan die einde van die sin staan. Die werkwoord hoef nie aan die einde van die sin te staan nie.</i>	1
		[10]
TOTAAL AFDELING C:		30
GROOTTOTAAL:		70

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

AFRIKAANS HUISTAAL V2

NOVEMBER 2014

PUNTE: 80

TYD: 2½ uur

Hierdie vraestel bestaan uit 26 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Lees die volgende instruksies noukeurig deur voordat jy die vraestel beantwoord.
2. Moenie probeer om die hele vraestel deur te lees nie. Raadpleeg die inhoudsopgawe op bladsy 4 en merk die vraagnommers van die letterkundetekste wat jy in die klas behandel het. Lees daarna die vrae oor die tekste wat jy gedoen het en kies die tipe vraag wat jy wil doen. Neem die voorskrifte by elke vraag in ag.
3. Die vraestel bestaan uit DRIE afdelings:

AFDELING A: Gedigte (30)

AFDELING B: Roman (25)

AFDELING C: Drama (25)

4. Beantwoord VYF vrae in totaal: DRIE uit AFDELING A, EEN uit AFDELING B en EEN uit AFDELING C.

AFDELING A: GEDIGTE

Gesiene gedigte – Beantwoord TWEE vrae.

Ongesiene gedig – VERPLIGTE vraag

AFDELING B: ROMAN

Beantwoord EEN vraag.

AFDELING C: DRAMA

Beantwoord EEN vraag.

5. **KEUSE VAN VRAE VIR AFDELING B (ROMAN) EN C (DRAMA)**

- Beantwoord **SLEGS** die vrae oor die roman en drama wat jy in die klas gedoen het.
- Beantwoord EEN LITERÊRE OPSTEL en EEN KONTEKSTUELE VRAAG. As jy die literêre opstel in AFDELING B beantwoord, moet jy die kontekstuele vraag in AFDELING C beantwoord. As jy die kontekstuele vraag in AFDELING B beantwoord, moet jy die literêre opstel in AFDELING C beantwoord. Gebruik die kontrolelys om jou te help.

6. **LENGTE VAN ANTWOORDE**

- Die lengte van die literêre opstel vir die gedig is 250–300 woorde.
- Die lengte van die literêre opstel vir die roman en drama is onderskeidelik 400–450 woorde.
- Die lengte van die antwoorde van die kontekstuele vrae word bepaal deur die puntetoekenning van elke vraag. Beantwoord jou vrae bondig en relevant.

7. Volg die opdragte aan die begin van elke afdeling noukeurig.

8. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
9. Beantwoord ELKE afdeling op 'n NUWE bladsy.
10. Voorgestelde tydsindeling:
AFDELING A: ongeveer 40 minute
AFDELING B: ongeveer 55 minute
AFDELING C: ongeveer 55 minute
11. Skryf netjies en leesbaar.

INHOUDSOPGAWE

Hierdie bladsy sal jou help met die keuse van vrae sonder dat dit nodig is om die hele vraestel deur te lees.

AFDELING A: GEDIGTE			
Voorgeskrewe gedigte: Beantwoord ENIGE TWEE vrae.			
VRAAGNOMMER	VRAAG	PUNTE	BLADSY
1. "last grave at dimbaza"	Literêre opstel	10	6
OF			
2. Een sprong vir ...	Kontekstuele vraag	10	7
OF			
3. Nuus uit die binneland	Kontekstuele vraag	10	8
OF			
4. Vroegherfs	Kontekstuele vraag	10	10
EN			
Ongesiene gedig: Verplichtend			
5. Nelson Mandela	Kontekstuele vraag	10	11
AFDELING B: ROMAN			
Beantwoord EEN vraag.*			
6. <i>Die kwart-voor-sewe-lelie</i>	Literêre opstel	25	12
OF			
7. <i>Die kwart-voor-sewe-lelie</i>	Kontekstuele vraag	25	12
OF			
8. <i>Manaka Plek van die Horings</i>	Literêre opstel	25	15
OF			
9. <i>Manaka Plek van die Horings</i>	Kontekstuele vraag	25	15
OF			
10. <i>Vatmaar</i>	Literêre opstel	25	18
OF			
11. <i>Vatmaar</i>	Kontekstuele vraag	25	18
AFDELING C: DRAMA			
Beantwoord EEN vraag.*			
12. <i>Krismis van Map Jacobs</i>	Literêre opstel	25	21
OF			
13. <i>Krismis van Map Jacobs</i>	Kontekstuele vraag	25	21
OF			
14. <i>Mis</i>	Literêre opstel	25	24
OF			
15. <i>Mis</i>	Kontekstuele vraag	25	24

*LET WEL: Beantwoord EEN LITERÊRE OPSTEL en EEN KONTEKSTUELE VRAAG uit AFDELING B en AFDELING C onderskeidelik.

KONTROLELYS

Gebruik die kontrolelys hieronder om te kontroleer of jy al die nodige vrae beantwoord het.

AFDELING	VRAAG-NOMMER	GETAL VRAE BEANTWOORD	MERK ✓
A: Gedigte (Voorgeskrewe gedigte)	1–4	2	
A: Gedigte (Ongesiene gedig)	5	1	
B: Roman (Literêre opstel of kontekstuele vraag)	6–11	1	
C: Drama (Literêre opstel of kontekstuele vraag)	12–15	1	
LET WEL: Beantwoord EEN LITERÊRE OPSTEL en EEN KONTEKSTUELE VRAAG uit AFDELING B en AFDELING C onderskeidelik.			

AFDELING A: GEDIGTE**VOORGESKREWE GEDIGTE**

Beantwoord ENIGE TWEE vrae.

VRAAG 1: LITERÊRE OPSTEL

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vraag wat volg.

“last grave at dimbaza” – Fanie Olivier

- 1 beauty douglas was born
2 op 'n wintersnag so all forlorn
3 omring deur die sterre se liggies
4 en koerante kaal klip
5 en nuuskierige hande
6 en tien ander gesiggies
7 a 'n dogter oplaas 'n dogter
8 om beeste te kry om die wêreld
9 te wei a dis lekker
10 om 'n vader te is te is
- 11 die ma het 'n briefie geskryf
12 aan haar man op die myne
13 om te sê van die kind en te vra van die geld
14 want dit was sy kind die dogter
15 was syne om te sê: o my man
16 o my man ek het beeste gebaar
17 op 'n wintersnag so all forlorn
18 met die sterre soos goud en die mielies klaar
19 beauty douglas your daughter was born
- 20 sy hart het oopgeskiet tussen lae klip
21 opgeskiet boontoe en oopgevou
22 in 'n laatnagbrief: my vrou
23 my vrou sê aan beauty douglas
24 haar pa het haar lief.
- 25 hy't sy brief gepos met sy viersentseël
26 'n lugposbrief aan beauty douglas
27 om te sê hy't haar lief
28 die adres was mnxesha
29 oor kingwilliamstown kaap
- 30 saans as hy sy moegheid streel
31 het hy gedroom van sy meisiekind
32 en op 'n sonskynmiddag twee maande later
33 het 'n brief uit mnxesha hom teruggevind:
- 34 “beauty douglas was born
35 she died”

[Uit : *Skimmellig*, 1978]

In die gedig word ironie en kontras geslaagd aangewend.

Skryf 'n literêre opstel van 250–300 woorde waarin jy die stelling hierbo bespreek.

[10]

OF

VRAAG 2: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vrae wat volg.

Een sprong vir ... – Joan Hambidge

- 1 Jy wil weet
2 waarom herstel ek nie –
3 want jy het my die maan,
4 sterre en uitpansel belooft.
- 5 Jy stuur my na die maan
6 en à la Neil Armstrong beweeg
7 ek in die lugdrukvrystreke atmosfeer,
8 karteer die kraters, die stil verwoesting
9 wat jy saai, plant 'n vlaggie van rekapitulatie
10 (dis verby, dis verby, dis ...) op die klein silw'rige planeet.
- 11 Danksy die verbinding tussen my en die lugskip van glas
12 genaamd poësie, keer ek weer terug na die aarde,
13 wys my foto's vir diegene wat wil sien,
14 neem stukkies maankors saam
15 en weet ná maande
16 die maan is hier.
- 17 Jy wil weet
18 waarom vergeet ek nie –
19 omdat ek weet die maan
20 is beslis nie van kaas.

[Uit: *Kriptonomie*, 1989]

- 2.1 Wat word 'n strofe bestaande uit vier versreëls genoem? (1)
- 2.2 Haal 'n versreël uit strofe 1 aan om te bewys dat 'n gesprek in die gedig plaasvind. (1)
- 2.3 Watter woord uit strofe 1 lei die rede vir die gebroke verhouding in? (1)
- 2.4 Benoem die stylfiguur in versreël 3–4, gee die geïmpliseerde betekenis daarvan en noem hoe versreël 19–20 by dié betekenis aansluit. (3)

- 2.5 Haal die versreël uit strofe 3 aan wat dui op die insig waartoe die spreker gekom het. (1)
- 2.6 Herlees versreël 17–20.
Watter emosie ervaar die spreker in bogenoemde versreëls? (1)
- 2.7 Dra die uiterlike vorm van die gedig tot die gediginhoud by? Motiveer jou antwoord en bewys dié antwoord met 'n aanhaling uit versreël 1–6. (2)
[10]

OF

VRAAG 3: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vrae wat volg.

Nuus uit die binneland – Peter Blum

Vir Dirk Opperman

1 Soms in die winter as die reën sag stuif
2 op grasperke, dig en diep soos 'n tapyt –
3 as hy die rotsige bergreeks wegskuif
4 agter 'n misgordyn – as voor die ruit
5 popliere, eike en kastaïngbome
6 saamvloei, en ons versink in blaargroen drome
7 terwyl ons oor 'n ou beskawing lees –
8 dan gryp die onwerklikheid ons met die loop
9 van waters wat kalmeer, en in die gees
10 vou grys en sat die graafskap Surrey oop.

11 Soms in 'n najaarsdag se skemerty
12 stap ons in 'n stil straatjie en gewaar
13 deur 'n ou bolig, kunstig uitgesny
14 in vleggende patroon van druif en blaar,
15 die lig van verre dae: Ons word gesluk
16 soos deur 'n mond; die louterse getik
17 van 'n ou horlosie vervang ons ontstoke
18 harte se ritme in die kamerhoek,
19 en ons gestaltes kwyn tot stywe spoke
20 in die vernislaag van 'n Delftse doek.

21 Maar as die bergwind so rukkerig waai
22 en tussen ons rondkrap soos 'n stok
23 in 'n miershoop – in die palms blaai
24 nes 'n barbaar in 'n keurige boek –
25 dan is ons rillend buite alle mure
26 wat ons opstapel in redelike ure
27 met doel en plan –
28 ruik ons droogte en brand, en gerug

29	van sprinkaan, aardbewing en oproer
30	op daardie skroeiende binnelandse lug
31	– dan, dan
32	weet ons op watter vasteland ons boer

[Uit: *Steenbok tot Poolsee*, 1955]

3.1 Herlees versreël 1.

3.1.1 Skryf versreël 1 neer en onderstreep die allitererende klanke. (1)

3.1.2 Watter stemming word deur dié allitererende klanke versterk? Haal 'n woord uit versreël 6–10 aan wat by die stemming pas. (2)

3.2 Wat is die gevolg as die spreker in die reënerige toestand oor 'n ou beskawing lees? (1)

3.3 3.3.1 Wie is in die gedig aan die woord? (1)

3.3.2 Haal 'n woord uit strofe 1 aan om jou antwoord in VRAAG 3.3.1 te bewys. (1)

3.4 Wat is die betekenis van die vergelyking in versreël 15–16? (1)

3.5 Benoem die beeldspraak wat die digter gebruik om die mense van Afrika te beskryf en motiveer of die gebruik daarvan geregverdig is. (2)

3.6 In versreël 31 word die aandagstreep geslaagd gebruik. Motiveer hierdie stelling. (1)
[10]**OF**

VRAAG 4: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vrae wat volg.

Vroegeherfs – NP van Wyk Louw

- 1 Die jaar word ryp in goue akkerblare,
- 2 in wingerd wat verbruin, en witter lug
- 3 wat daglank van die nuwe wind en klare
- 4 son deurspoel word; elke blom word vrug,
- 5 tot selfs die traagstes; en die eerste blare val
- 6 so stilweg in die rook-vaal bos en laan,
- 7 dat die takke van die lang populiere al
- 8 teen elke ligte môre witter staan.
- 9 O Heer, laat hierdie dae heilig word:
- 10 laat alles val wat pronk en sieraad was
- 11 of enkel jeug, en vër was van die pyn;
- 12 laat ryp word, Heer, laat U wind waai, laat stort
- 13 my waan, tot al die hoogheid eindelijk vas
- 14 en nakend uit my teerder jeug verskyn.

[Uit: *Die halwe kring*, 1937]

- 4.1 Herlees versreël 1–5.
  - 4.1.1 Skryf 'n frase neer wat op die onstuitbaarheid van die natuur dui. (1)
  - 4.1.2 Watter frase dui op die letterlike stroping in die natuur? (1)
- 4.2 Benoem die beeldspraak wat in versreël 4–5 voorkom. (1)
- 4.3 Haal die woorde wat die wending/toepassing van die gedig inlui, aan. (1)
- 4.4 In reël 1 gebruik die spreker die beeld van “goue akkerblare”.
Skryf die woord in versreël 9–14 neer waarmee hierdie beeld skakel. (1)
- 4.5 In versreël 12–13 kom omgekeerde woordorde voor.
  - 4.5.1 Wat is die funksie van die omgekeerde woordorde? (1)
  - 4.5.2 Watter invloed het die omgekeerde woordorde op die beskrywing van die stropingsproses? (1)
- 4.6 Hierdie gedig is in 1937 geskryf, 77 jaar voor jou matriekjaar.
Wat is die boodskap van die gedig? Is dié boodskap relevant vir die tiener van 2014? Motiveer jou antwoord én skryf die boodskap neer wat jy vir die tieners van 2014 wil gee. (3)

[10]

EN

ONGESIENE GEDIG (VERPLIGTEND)**VRAAG 5: KONTEKSTUELE VRAAG****Nelson Mandela – Johann Lodewyk Marais**

- 1   Jare lank al weier u om te swig
 2   by Mvezo oorkant Mbashe.
 3   Ek was u voete in hierdie gedig.
- 4   Hier het u voorvaders 'n kraal gestig
 5   en het u u heel eerste tree gegee.
 6   Jare lank al weier u om te swig.
- 7   Bedags het u gedroom van stedelig
 8   terwyl u drentel agter spikkelvee.
 9   Ek was u voete in hierdie gedig.
- 10   Ver hiervandaan was iets duisters in sig
 11   toe u leer van mense se bitter wee.
 12   Jare lank al weier u om te swig.
 13   Hulle – my mense – het u selfs verplig
 14   om na dié te luister wat op u skree.
 15   Ek was u voete in hierdie gedig.
 16   Toe u uit die donker kom na die lig
 17   het u met ons nasie 'n band gesmee.
 18   Jare lank al weier u om te swig.
 19   Ek was u voete in hierdie gedig.

[Uit: www.versindaba.co.za]

- 5.1   Watter tipe rym kom in die gedig voor? (1)
- 5.2   Noem die verwagting wat die titel van die gedig skep en motiveer of dié verwagting in die gedig gerealiseer word. (2)
- 5.3   Watter ingesteldheid van die spreker kom in versreël 3 duidelik na vore? (1)
- 5.4   Waarna verwys versreël 5? (1)
- 5.5   Wat is die funksie van die leestekens in versreël 13? (1)
- 5.6   Haal die kontrasterende woorde in versreël 16 aan en sê waarna hierdie kontrasterende woorde verwys. (2)
- 5.7   Dink jy dat hierdie gedig 'n goeie beskrywing van Nelson Mandela se invloed op die samelewing is? Motiveer jou antwoord en haal 'n sin uit die gedig aan om jou antwoord te bewys. (2)

[10]**TOTAAL AFDELING A: 30**

AFDELING B: ROMAN

Beantwoord EEN vraag.

LET WEL: Beantwoord EEN vraag oor die letterkundeteks wat julle in die klas behandel het.

VRAAG 6: LITERÊRE OPSTEL***DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE* – Eleanor Baker**

Iris skep vir haar 'n fantasiewêreld.

Bespreek hierdie stelling in 'n literêre opstel van 400–450 woorde en verwys in jou antwoord na die oorsake vir haar fantasiewêreld, die wyse waarop haar fantasiewêreld in Elsa se lewe weerspieël word en die invloed van die Engel en Peter op haar wêreld.

[25]

OF

VRAAG 7: KONTEKSTUELE VRAAG***DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE* – Eleanor Baker**

Lees die onderstaande uittreksels aandagtig deur en beantwoord die vrae.

TEKS 1

1	“Sê my net een ding,” het Peter gevra toe ons weer alleen
2	was. “Waarom, waarom het jy daardie aand saam met my
3	gegaan?”
4	“Dis moeilik om te verduidelik,” het ek gesê. “’n Karakter
5	in een van my stories se naam is Peter en toe jy ...”
6	“Storie? Watse storie? Skryf jy stories?”
7	“Nee. Ek dink hulle uit.”
8	Hy het deur sy hare gevee sodat hulle regop gespring het
9	om die twee kroontjies. “En ek is deel van so ’n versinsel?”
10	“Nee.” Ek het begin eet. “Dis juis my punt, jy is nie.”
11	Hy het sy vurk in sy pasta begin draai. “En as ek jou nou
12	weer sou vra?”
13	“Ek sal weer saamgaan. Maar jy het nie meer jou woonstel
14	nie. Paula het my vertel.”
15	Hy het sy vurk neergesit en die kelner nader gewink. “’n
16	Vriend het syne vir my geleen terwyl ek in die stad is. Het jy
17	’n motor?”
18	Ek het my baadjie en handsak opgetel en agter hom aan-
19	geloop ...

20	“Waar is die engel wat altyd my hand vashou?” het ou
21	meneer Bruwer vir hom gevra toe ek weer laat was.
22	“Hy noem jou ’n engel,” het dokter Anders gegrom toe ek
23	uiteindelik opdaag.
24	“Dis omdat hy benoud word wanneer jy so in sy mond
25	grou,” het ek verduidelik. ...
26	“Wat ook al,” het hy gesê. “Ek wens die laatkommery wil
27	nou end kry.”
28	“Dit sal,” het ek gesê. “Dis klaar verby.”

- 7.1 Na watter aand verwys Peter in reël 2? (1)
- 7.2 Herlees reël 10.
Wat sê Iris later in die roman (nie reël 10 nie) van Peter as versinsel? (1)
- 7.3 Wat neem die leser met die lees van Teks 1 waar ten opsigte van die kommunikasie tussen Peter en Iris? Bewys jou antwoord met ander voorbeelde uit die roman. (2)
- 7.4 Herlees reël 18–19.
Uit hierdie reëls kan ons ’n afleiding maak oor Iris se karakter. Wat is die afleiding wat ons kan maak? Noem nog voorbeelde in die roman waar sy hierdie karakters trek openbaar. (3)
- 7.5 Bewys met ’n woord uit die teks dat Iris die verteller is en sê hoekom hierdie soort verteller vir dié roman geloofwaardig is. (3)
- 7.6 Sowel meneer Bruwer as Iris koester verwagtinge van hul “engele”.
Wie was hul onderskeie engele en gee ’n rede hoekom hulle verwagtinge van hulle engele vervul is of nie? (4)
- 7.7 Hoekom is die laatkommery in reël 28 *klaar verby*? (1)

EN

TEKS 2

1 Die Engel het hy aanvaar omdat die Engel nie opdrin-
 2 gerig is of my tyd in beslag neem nie, maar as ek by Die Spieël
 3 wil aansluit, moet ek my koffers pak. Ek het belowe ek sal dit
 4 in gedagte hou. Om te moet kies tussen Peter en die voor-
 5 vadergeeste is geen keuse nie.

6 Dit is nou laatsomer en ek en Johanna sit saam op ons kom-
 7 buisstoeltjies in die hoek van die skadutuin. Dis halfsewe en
 8 ons hou die lelie dop. Toe ek nou-nou opkyk, het ek Die En-
 9 gel deur die ondertuin sien sweef. Hy hou daarvan om laat-
 10 middag in die tuin te wees. Miskien kommunikeer hy met die
 11 plante of versterk hy sy onsterflike siel sodat hy krag het vir
 12 ons latere argumente. Ek weet nie.

13 “Dan sal ons seker maar so saam oud word,” sê Johanna
 14 vir my toe sy met ’n steun langs my kom sit.

15 “Jy word vet,” sê ek. “Jy gaan nie ou bene maak as jy nie
 16 oppas nie.”

17 “Ek is gesond vir my jare,” sê sy gebelg.

18 Ek sit my hand op haar knie om te wys ek bedoel dit nie
 19 regtig nie en Polder kyk van die een na die ander en dan na
 20 die lelie wat met bultende knop roerloos voor ons staan.

21 “Ek hoop nie hy’s laat nie,” sê Johanna. “Ek wil nie die kos
 22 vir Peter verbrand nie.”

23 “Wees geduldig,” sê ek. “Dis amper tyd.”

7.8 Herlees reël 1–3.

Hoe verskil Peter se houding teenoor Iris se fantasiewêreld in Teks 1 van dié in Teks 2?

(2)

7.9 Iris se ma het wel as karakter ontwikkel. Gee ’n rede uit die teks om die stelling te staaf.

(1)

7.10 Iris en die Engel bots oor Peter. Wat is die rede vir dié botsing?

(1)

7.11 Vergelyk Iris se aanvanklike siening van haar blomtyd met haar siening in Teks 2 en haal ’n frase uit reël 18–23 (Teks 2) aan om jou antwoord te staaf.

(3)

7.12 Is dit moontlik dat die ruimte in Teks 2 kon bygedra het om van Iris ’n selfversekerde vrou te maak? Motiveer jou antwoord.

(2)

7.13 Sou jy die slot van die roman as geslaagd beskou? Motiveer jou antwoord.

(1)

[25]

OF

VRAAG 8: LITERÊRE OPSTEL**MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS – Pieter Pieterse**

Baas, die hoofkarakter in *Manaka Plek van Horings*, ondergaan – onder die invloed van verskeie ander karakters – ontwikkeling.

Bespreek hierdie stelling in 'n literêre opstel van 400–450 woorde. Verwys in jou bespreking na die bydrae wat die khuta, Ouma Essie, Grace en Whitey tot Baas se ontwikkeling lewer.

[25]**OF****VRAAG 9: KONTEKSTUELE VRAAG****MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS – Pieter Pieterse**

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae.

TEKS 1

1	“Ons het al hieroor gepraat,” sê hy beheers. “Ek is
2	nie in Barotseland om welsynswerk te kom doen nie.”
3	“Moenie weer kwaad word nie.” Grace klap versko-
4	nend haar hande.
5	“Ek is nie kwaad nie.” Hy vryf oor die verweerde stuk
6	kakebeen voor hom op die grond. “Goed, ek is kwaad.
7	Ek sal jou 'n storie vertel. Van 'n skoenlappervanger wat
8	van Kanada af gekom en nege en twintig jaar in Afrika
9	gebly het. Toe ek 'n kind was, het ek hom in my gedagtes
10	gewed dat ek vir hom die skoenlapper sal kan vang wat
11	hy nooit gekry het nie.”
12	“Dit is 'n mooi storie.” Grace trek met haar vinger
13	patroontjies in die sand. “Het hy jou ooit gesê na watter
14	soort skoenlapper hy gesoek het?” Sy vryf haar hande
15	teen mekaar, haar gesig effens na die grond gedraai, maar
16	haar oë steeds op hom.
17	“Ek het nooit die kans gehad om hom te vra nie.”
18	Baas kyk onder die worsboom se takke deur na sy boot
19	hoog op die stellasië. “Hy is dood voor ek gebore is.”
20	“Dit sou goed gewees het om die skoenlappervanger
21	te kon ken.” Sy staan op. “Nou sal ek eers vir die skoon-
22	ma van my oorlede pa se suster 'n blikkie vis gaan uithaal.”
23	Baas bly op die stomp sit wat meneer Johnnie gebring
24	het, sy hand op Lady se kop. “Ja, ou dienende Martha.
25	En nou moet 'n sendeling se vrou my nog wegbring
26	jagveld toe,” sê hy eindelijk. Hy gooi die stuk kakebeen
27	weg en loop na sy hut toe. Hy vat die dagvaardiging saam.

- 9.1 Baas verwys in reël 2 na welsynwerk. Wat beteken dit binne die konteks van hierdie uittreksel? (1)
- 9.2 Baas vertel Grace van sy droom. Wat lei jy hieruit omtrent hulle verhouding af? (1)
- 9.3 Noem TWEE simboliese skoenlappers wat Baas vir sy oupagrootjie gevang het. (2)
- 9.4 Watter bynaam kry Dennis Chipman in Barotseland en waarom is die gebruik van dié bynaam ironies in Manaka? (2)
- 9.5 Baas verwys na die *dienende Martha* in reël 24.
- 9.5.1 Bring dié naam met sy ma in verband. (1)
- 9.5.2 Gee 'n ander voorbeeld uit die roman waar Grace as 'n *dienende Martha* beskou kan word. (1)
- 9.6 Sê waarom die derdepersoonverteller in die roman geslaagd is en motiveer jou antwoord met voorbeelde uit die roman. (4)
- 9.7 Aan die einde van die roman sê Ouma Essie die volgende: "*Wie weet of jy nie met die oog op 'n tyd soos hierdie Manaka toe gestuur is nie?*"
- Watter optrede van Baas in die roman staan in kontras met sy woorde in Teks 1 (reël 1–4)? (1)

EN**TEKS 2**

- 1 "Ek het niks om te sê nie." Baas staan op.
 2 Die khuta bly sit.
 3 Baas buig en klap sy hande. Hy loop. Nie in die rigting
 4 van die Datsun waarmee hulle na die vergadering toe
 5 gekom het nie. In die rigting van die rivier. Die khuta
 6 staar hom in ongeloof agterna. Sitali en Vleislus spring
 7 van die bakkie af. Hulle loop saam met Baas al in die
 8 voetpad langs wat Manaka toe gaan.
 9 By die vergadering spreek ouma Essie die khuta aan
 10 sonder om hande te klap. Sy praat Engels. "As julle ná
 11 vier of vyf jaar nie weer iemand gekry het om Manaka te
 12 huur nie, sal ek en Tibeledo miskien ons huis kan terugkry
 13 en dit gaan regmaak. Daarom is dit 'n goeie ding dat
 14 julle die man wat wit is, weggejaag het met julle gierig-
 15 heid."
 16 Die khuta onderbreek haar. Hulle sê noudat die man
 17 wat wit is, geloop het, kan sy in Silozi praat, dan hoef
 18 daar nie getolk te word nie.
 19 "Ek sal aanhou praat in 'n taal wat hierdie vrou wat
 20 wit is, kan verstaan, want wat julle oor die man wat wit
 21 is, besluit, is ook julle besluit oor die sendelinge. Sonder
 22 meneer Baas sal hulle nie in Barotseland kan bly nie."

- 9.8 Op watter wyse is Baas na die khuta ontbied? Noem maniere hoe Baas sy minagting/verset by die vergadering gewys het. (3)
- 9.9 Noem DRIE dinge wat Baas gepla het en waarvan die khuta nie geweet het nie. (3)
- 9.10 Herlees reël 1.
Wat het die khuta hier van Baas verwag? (1)
- 9.11 Ouma Essie, Baas en Grace klap hande.
9.11.1 Waarom verskil die handeklap van Grace in Teks 1 (reël 3–4) van die handeklap wanneer sy by die khuta is? (2)
9.11.2 Wat lei jy van Ouma Essie se weiering om hande te klap af? (1)
- 9.12 Plaas jouself in Ouma Essie se skoene dié dag van die vergadering (Teks 2) en sê in EEN sin wat sy na die vergadering aan Baas kan sê. (1)
- 9.13 *Fumi* beteken *Die Plek van die Ryk Mense*.
Waarom is dit nie 'n gepaste naam vir die vergaderplek van die khuta nie? (1)

[25]**OF**

VRAAG 10: LITERÊRE OPSTEL**VATMAAR – AHM Scholtz**

Die karakters se leefwyse in *Vatmaar* is een van toeëiening.

Bespreek hierdie stelling in 'n literêre opstel van 400–450 woorde deur te verwys na die gemeenskap se houding ten opsigte van besittings en besitreg en hoe dit kontrasteer en ooreenkom met die houding van die Britse regering en die Boere.

[25]**OF****VRAAG 11: KONTEKSTUELE VRAAG****VATMAAR – AHM Scholtz**

Lees die uittreksels hieronder deeglik deur en beantwoord dan die vrae.

TEKS 1

1	And take this letter to Mister Keely – the sur-
2	veyor next to the firebuckets.
3	Mister Keeley het vir my gesê: Hope you can work when you are
4	drunk, for you are all the same. Be here on Thursday at eight o'clock
5	sharp! – en hy het na die vloer gewys.
6	Ons sou ons pay vir die eerste maand kry net voor die tyd wat ge-
7	noem word die Paasnaweek. Die Goeie Vrydag, Saterdag, die Paas-
8	sondag en die Paasmaandag – vier volle dae om George en Ruth se
9	troue te vier.
10	George het 'n hele maand vooraf gehad om dinge reg te kry, maar
11	die tyd was min. Ek het op 'n keer vir hom gesê: George, vir wat
12	vat jy haar nie net en woon met haar saam soos man en vrou nie?
13	Hy kan, het hy gesê. But I don't want to. If I love Ruth as I think I
14	do, I must also respect her and her family.
15	Ek het hom toe maar vertel dat ons die volgende dag ons mate by
16	die kleremaker, Moosa Keppie, moes laat neem en somer ook
17	moes kyk of die swart materiaal vir ons pakke al gekom het.
18	Alles het uitgewerk en 'n paar dae voor die troue was die pakke reg.
19	Ruth se ouers was baie arm. Toe het ek stilletjies met een van haar
20	tantes afgespreek dat ek vir haar geld sal gee om vir Ruth trouklere te
21	koop.

11.1 Watter indirekte rol het die *Queen* gespeel om Oom Chai en George Lewies bymekaar uit te bring?

(1)

11.2 Hoe het die besoek van Oom Chai en George Lewies aan mnr. J Walker 'n aandeel in die stigting van *Vatmaar* gehad en watter rol het George Lewies in die stigting gespeel?

(2)

11.3 ... *you are all the same* ...

Teen watter agtergrond speel die roman af? Is mnr. Keely se woorde teen dié agtergrond geregverdig? Noem 'n gevolg wat uit hierdie stereotipering gespruit het.

(3)

11.4 Herlees reël 11–12.

Dui die verband tussen Oom Chai se woorde in dié reëls en die titel van die roman aan.

(2)

11.5 Ta Vuurmaak het Oom Chai skelm-slim genoem.

Watter optrede van Oom Chai in Teks 1 staan in kontras met bogenoemde uitspraak?

(1)

11.6 In reël 13–14 is dit duidelik dat George Lewies vir Ruth respekteer.

Wat is die gevolg daarvan vir George Lewies ten opsigte van 'n woonplek in Du Toitspan en watter tema sou na vore gekom het indien hy nie vir Ruth respekteer het nie?

(2)

11.7 Wat is die voordeel van die tipe verteller in Teks 1?

(1)

EN**TEKS 2**

1 Oom Chai het 'n groot begrafnis gehad. Die hele Vatmaar het uit
2 die werk uit gebly en daar het ook baie mense van Du Toitspan af
3 gekom. Dit was die eerste begrafnis op Vatmaar met mouterkarre in
4 die stoet agter Ou Swaai en die trollie met die kis en Oom Flip op,
5 nou self 'n oupa. Die domanie van die groot kerk in die Pan het die
6 begrafnisdiens gehou.
7 Bettie het daar gestaan met klein Job in haar arms, 'n niks. Nou en
8 dan het sy 'n skewe kyk gekry van die mense wat na die kis gekyk het,
9 en dan vir haar.
10 Net Boitjie Afrika het haar treur en alleenheid met haar gedeel. Hy
11 het klein Job by haar gevat en hom gesoen en gesê: Moenie worry nie,
12 my darling.
13 Hulle was die laaste om die graf te verlaat. In al die tyd het sy nie
14 'n traan laat val nie. Nou rol haar trane. Sy sit haar kop op Boitjie se
15 skouer. Hy sê: Huil jou uit, my cheri. Sy tel haar kop op, hy vat sy
16 sakdoek en vee haar trane af so saggies soos hy kan. Toe gee sy hom
17 'n glimlag, haar eerste Vatmaar-glimlag, die soort wat alles sê. Dit trek
18 tot in sy murg, sy heel eerste smaak van ware liefde. Hulle loop toe
19 met die woorde van Sus Bet in hul ore: Alleen word jy gebore en al-
20 leen gaan jy dood.
21 Bettie kon nie weer in haar en Oom Chai se bed slaap nie. Dit was
22 Boitjie wat eerste daarop gaan lê en gesê het: Bettie, my blom, kom
23 lê hier langs my. Jou verlies is my wins.

- 11.8 Oom Chai se troue met Bettie was 'n daad van medemenslikheid.
Motiveer bogenoemde stelling met redes uit die roman en gee 'n voorbeeld hoe hy probeer het om die huwelik te laat slaag. Wat is ironies aan hierdie poging? (4)
- 11.9 In teenstelling met Oom Chai se groot begrafnis, het sy aansien in die gemeenskap na sy troue met Bettie gedaal.
Bewys hierdie stelling met voorbeelde uit die roman. (2)
- 11.10 Ruth is met George Lewies (Teks 1) en Bettie (Teks 2) is met Oom Chai getroud.
Hoe verskil Ruth en Bettie se redes vir die huwelik en watter huwelik sluit by die tema van liefde oor kleurgrense aan? (3)
- 11.11 Die karakter Boitjie word aan die begin van die roman nie positief geteken nie.
Watter latere optrede van hom verander dié beeld? Wie het hom gehelp om hierdie beeld te verander en wat het hierdie persoon gedoen om groter waardigheid aan Boitjie te gee? (3)
- 11.12 Lewer kommentaar op die feit dat Bettie eers nadat almal by die begrafnis weg is, 'n traan gestort het. (1)
- [25]**

TOTAAL AFDELING B: 25

EN

AFDELING C: DRAMA

Beantwoord EEN vraag.

LET WEL: Beantwoord EEN vraag oor die dramateks wat julle in die klas behandel het.

VRAAG 12: LITERÊRE OPSTEL**KRISMIS VAN MAP JACOBS – Adam Small**

In dié drama is dit duidelik dat Map as karakter ontwikkel het.

Bespreek hierdie stelling in 'n literêre opstel van 400–450 woorde en verwys in jou bespreking na die goeie Johnnie wat 'n bendeleier geword het, die verandering wat hy in die tronk en tydens sy parooltyd ondergaan het, hoe sy houding teenoor werk verander het en die insig ten opsigte van Blanchie waartoe hy gekom het.

[25]**OF****VRAAG 13: KONTEKSTUELE VRAAG****KRISMIS VAN MAP JACOBS – Adam Small**

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae.

TEKS 1

1	CYRIL:	Julle's darem op julle nerves, jong!
2	RICHIE	<i>(aan hulle almal):</i> Los my yt! Wat neuk julle moet
3		my!? <i>(Hy smyt sy stok neer, en lóóp.)</i>
4	TOMMY:	Strange ...
5	CYRIL:	Oek nie so strange nie ...
6	TOMMY:	So Richie het allie tyd só ... gevoel oor haar, nè?
7		Well, I never ...
8	CYRIL:	Smaak jy vir speel?
9	TOMMY:	Nei, man, anner keer ...
10	CYRIL:	Maar ek het dan gedink sy gaat oversea ...
11	TOMMY:	Ek ook ... Anyway ... Maar 'is seker nie onse
12		biesagheit nie.
13	CYRIL:	<i>(lag)</i> 'Is soes jy sê, ou Tommy ... So ... hulle siet
14		mekaar weer, Blanchie, en Map Jacobs die bastard!
15		<i>Die lig verander. Doof uit.</i>
16		<i>Doof in: Blanchie en Map. Blanchie totaal verward en huilend.</i>
17		<i>Op 'n afstand van mekaar.</i>
18	BLANCHIE:	<i>(bewend)</i> Dis ... Johnnie ... dis Daddy! Daddy! Jy
19		... kom ... help. Dis Daddy!! Daddy!! Daddy!! <i>(Sy skreeu.)</i>
20	MAP:	<i>(staar)</i> Blanchie ...
21	BLANCHIE:	Johnnie! Dis Daddy!!
22	MAP:	<i>(probeer haar kalmeer)</i> Hê, Blanchie ... Lyster nou
23		eers ... Blanchie ...

24	BLANCHIE:	<i>(snik, praat dan)</i> Daddy! ... Johnnie ... hy word
25		nooit so nie, hy't nog ... nooit ... nog ... so ... na ... Johnnie ...
26		gekyk nie ... Toe ... loop hy net ... weg ... net ... loop hy
27		net ...
28		<i>Map sit sy arm om haar, maar asof dit 'n elektriese skok is,</i>
29		<i>ruk sy haar weg.</i>

- 13.1 Waarna verwys Cyril in reël 1? (1)
- 13.2 Watter ironie is in Tommy se onkunde (reël 6–7) te bespeur? (1)
- 13.3 Herlees reël 10.
Maud en Blanchie is later in konflik oor die modelkontrak. Gee redes wat Maud aanvoer waarom Blanchie nie die kontrak gekry het nie, sê hoe Cavernelis betrek word en wat die gevolg vir die huisgesin is. (4)
- 13.4 Vergelyk Blanchie se reaksie teenoor Cavernelis (reël 18–19) met haar reaksie teenoor hom toe die brief ontvang is. (2)
- 13.5 Noem 'n rede waarom Blanchie na Map as Johnnie verwys. Stem jy saam met Blanchie se naamgewing? Motiveer jou antwoord. (3)
- 13.6 Herlees reël 24–27.
Wat het met Cavernelis gebeur? Gee jou mening oor die gebeure en motiveer jou antwoord. (3)
- 13.7 Benoem die deel van die dramatiese struktuur waarin Teks 1 geplaas kan word. (1)

EN

TEKS 2

1	TOMMY:	Manne ... Please, please ...
2		<i>Stilte.</i>
3	CYRIL:	Why? Because jy use vir Blanchie, jy, ou dad. Sy bring
4		mos cash in, cash. Daai's mos al waarin jy interested is,
5		die ... (<i>Gebaar met sy vingers wat "cash" beteken.</i>) Jou eie
6		vleis en bloed, en jy use vir haar so ...
7	CAVERNELIS:	(<i>lê half teen Tommy, huil half</i>) Ons doen vir
8		julle niks nie, so laat staan vir ons ... (<i>Hy skreeu nou</i>
9		<i>amper.</i>) Los vir ons! Laat staan vir ons! Ek werk vir my
10		gesin ...
11	CYRIL:	En Blanchie werk ook ... ek meen, jy lat haar
12		werk, nè, uncle ... En wiet jy hoekô? Dink jy ons wiet
13		nie? Ga! 'Is mos true, nè. Ons het die storie gehoor, en,
14		after all, onse oë is nie in onse agterste nie! Haitie-
15		taities!
16	CAVERNELIS:	(<i>nou opgewonde</i>) 'Is nie julle saak nie! 'Is nie
17		julle besigheid nie!
18	CYRIL:	Moenie so panic nie, ou dad. Ons verstaan. Dink
19		jy ons verstaan nie? Jy en die missies (<i>wys boontoe</i>),
20		julle wil vir julle ytkoop hierso yt die township yt. Julle
21		spaar vir 'n plotjie grond en 'n hys, somewhere else. In
22		'n decent coloured area. (<i>Beklemtoon "decent".</i>) Julle wil
23		hierso yt onse township yt escape. (<i>Wys na die geboue.</i>)
24		Right? Djulle fit mos nie in nie, dis nie julle soorte lewe
25		nie! Nie onse types nie! (<i>Wys na Richie, na Tommy, na</i>
26		<i>homself.</i>) ... Fair enough! (<i>Lag.</i>)

13.8 Herlees reël 3–6.

Noem karaktereienskappe wat ons van Cavernelis uit hierdie reëls kan aflei. (2)

13.9 Watter tipe konflik kom tussen Cavernelis en Cyril voor en op watter wyse word dié konflik opgelos? (2)

13.10 *Ek werk vir my gesin.* (reël 9–10)

Watter TWEE werke doen Cavernelis om sy gesin te onderhou en hoe beïnvloed sy werk sy verhouding met Maud? (3)

13.11 Cyril beklemtoon *decent* in reël 22.

Kan ons aflei dat Cyril ook kan bedoel dat Cavernelis nie *decent* optree nie? Motiveer jou antwoord (1)

13.12 *Julle wil hierso yt onse township yt escape.*

Watter tema van die drama kan jy uit dié woorde aflei? (1)

13.13 Wat is die funksie van die neweteks in reël 25? (1)

[25]

OF

VRAAG 14: LITERÊRE OPSTEL**MIS – Reza de Wet**

In die drama *Mis* ondergaan die karakters verandering.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 400–450 woorde en verwys in jou antwoord na Miem en Gertie wat onder die invloed van Konstabel weer hul vrouwees ontdek, Meisie wat bevry word en hoe Konstabel se verandering tot die tema van die drama bydra.

[25]**OF****VRAAG 15: KONTEKSTUELE VRAAG****MIS – Reza de Wet**

Lees die onderstaande uittreksels deeglik deur en beantwoord dan die vrae.

TEKS 1

1		<i>Wanneer die stuk begin, word die harde sirkusmusiek gehoor.</i>
2		<i>Die musiek vervaag. Ligte op. MIEM en MEISIE sit by die tafel.</i>
3		<i>Elkeen is besig om twee stukke going aan mekaar vas te werk</i>
4		<i>om sakke te maak. Die valdeur klap oop. Stilte. MIEM en MEISIE</i>
5		<i>sit en werk.</i>
6	MIEM:	Gaan tel.
7	MEISIE:	<i>(gaan hurk by die hoop sakke en tel) Ses ... tien ...</i>
8		<i>sewentien ... twintig ... vier-en-twintig, sewe-en-twintig.</i>
9	MIEM:	<i>Ons moet dertig hê voor môre. (Sug, tel haar voet op en</i>
10		<i>laat dit op 'n stoel rus)</i>
11	MEISIE:	<i>Ja, Ma. (Gaan sit en begin weer werk)</i>
12		<i>Hulle werk in stilte.</i>
13	MEISIE:	<i>Eina! (Suig haar vinger)</i>
14	MIEM:	<i>Ja, jy wil mos nie 'n vingerhoed gebruik nie.</i>
15		<i>MEISIE buig haar kop en werk verder. MIEM werk ook. Terwyl</i>
16		<i>hulle werk, sak 'n tou stadig uit die valdeur tot ongeveer een</i>
17		<i>meter bo die grond.</i>
18	MIEM:	<i>(sien die tou raak) Die mandjie is op die tafel.</i>
19		<i>MEISIE staan ietwat onwillig op en bind die mandjie haastig aan</i>
20		<i>die onderpunt van die tou vas.</i>

21	MIEM:	Nie so vinnig nie. Maak dit ordentlik vas.
22	MEISIE:	<i>(fluisterstem)</i> Ek is bang ... As ek opkyk, sien, sien ek sy bene-
23		rige, wit hand.
24	MIEM:	<i>(sag en kwaai)</i> Skaam jou! Jou eie pa! <i>(Staan effens moeilik op en</i>
25		<i>maak die tou styf vas.)</i> Trek maar op!

- 15.1 Watter gevoel skep die gebruik van sirkusmusiek en waarom is dit gepas om die drama daarmee te laat begin? (2)
- 15.2 Noem die gevolge wat die sakke mis op Meisie se lewe het en sê hoe sy dié invloed probeer stop. (3)
- 15.3 *Die valdeur klap oop. Stilte* (reël 4)
- 15.3.1 Die stilte na die oopklap van die valdeur is effektief. Motiveer hierdie stelling en sê hoe die leser nou weet dat Gabriël se gevangeneskap self opgelê is. (2)
- 15.3.2 In watter tydperk speel die drama af? Gee DRIE redes waarom Gabriël nie sy optrede kan regverdig nie. (4)
- 15.4 Bewys uit die teks dat Miem swak gesondheid geniet. (1)
- 15.5 Watter karaktereienskap van Miem kan jy uit reël 19–25 aflei en hoe sluit hierdie karaktereienskap by Miem se woorde in reël 3–4 (Teks 2) aan? (2)

EN

TEKS 2

1	MIEM:	<i>(trap versigtig oor die spatsel, gaan staan by die deur en</i>
2		<i>kyk agterna)</i> En moenie op die flappe trap nie. Hulle word
3		vanjaar so mooi. <i>(Sag aan GERTIE)</i> Die tweetjies kom nogal
4		goed klaar.
5		<i>GERTIE gaan sit op die stoel langs die stoof.</i>
6	MIEM:	Dis baie koud. Vannag gaan dit nog ryp. <i>(Kort stilte)</i>
7		Die aaklige musiek! As ek net dink ... <i>(gril)</i> glo towenaars en
8		halfkaal mense wat aan toue swaai.
9	GERTIE:	En die spul was nog vanmôre deur die strate ook.
10	MIEM:	En het jy gekyk?
11	GERTIE:	Wat anders kon ek maak? Ek wou net die straat oorsteek
12		toe kom hulle verby.

13	MIEM:	Dit was seker 'n spektakel!
14	GERTIE:	Daar was perde met pluime en vrouens met baie min
15		klere aan op die perde. Daar was narre wat hard op vals
16		trompette gespeel het en 'n klein dwergie met 'n wit gesig ...
17	MIEM:	Hou tog op. Ek wil nie verder hoor nie. <i>(Sy sug en skud</i>
18		<i>haar kop. Sy kyk weer uit. Stilte.)</i>
19	GERTIE:	Waar bly hulle! Kan jy iets sien?
20	MIEM:	<i>(byna teer)</i> Ja. Onder die perskeboom. Hulle praat met mekaar.
21	GERTIE:	<i>(vinnig op)</i> Laat ek sien. <i>(Beweeg na die deur)</i>
22	MIEM:	Pasop. Daar is 'n spatsel!
23		<i>GERTIE spring oor die spatsel.</i>

- 15.6 Wat impliseer die verkleining van die woord *twee* (reël 3)? (1)
- 15.7 In reël 7 gril Miem as sy aan die sirkus dink. Hoekom is dié handeling ironies? (1)
- 15.8 Reël 11–12 dui op Gertie se skynheiligheid.
Hoekom is hierdie skynheiligheid aanvaarbaar? Hoe sal jy in dieselfde situasie optree? Motiveer jou optrede. (3)
- 15.9 Herlees reël 19 en 21.
Waarom is dit vir Gertie so belangrik om te sien wat buite aangaan? (1)
- 15.10 Benoem dié deel van die dramatiese struktuur waaruit Teks 2 geneem is en motiveer jou keuse. Hoekom sou jy die afwesigheid van 'n ontknoping in die drama as geslaagd beskou? (3)
- 15.11 Hoe sluit Meisie se handeling in Teks 1 en Gertie s'n in Teks 2 by die tema van bevryding aan? (2)

[25]

TOTAAL AFDELING C: 25
GROOTTOTAAL: 80

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

AFRIKAANS HUISTAAL V2

NOVEMBER 2014

MEMORANDUM

PUNTE: 80

Hierdie memorandum bestaan uit 29 bladsye.

NASIENRIGLYNE

1. As 'n kandidaat meer as die verlangde getal vrae gedoen het, word net die eerste antwoord/respons nagesien. **(Die kandidate mag nie die opstelvraag en die kontekstuele vraag oor dieselfde genre beantwoord nie.)**
2. As 'n kandidaat in AFDELING A al vier vrae oor die gesiene gedigte beantwoord het, word die eerste twee gedigte se antwoorde nagesien.
3. As 'n kandidaat in AFDELING B en C twee kontekstuele vrae of twee literêre opstelle beantwoord het, word die eerste antwoord nagesien en die tweede antwoord word geïgnoreer. As 'n kandidaat al vier die vrae in AFDELING B en C beantwoord het, word die eerste antwoord in elke afdeling nagesien mits een kontekstuele vraag en een opstelvraag beantwoord is.
4. As 'n kandidaat twee antwoorde gee en die eerste antwoord is verkeerd, maar die tweede antwoord is reg, word die eerste antwoord nagesien en die tweede antwoord word geïgnoreer.
5. As antwoorde verkeerd genommer is, word die antwoorde volgens die memorandum nagesien.
6. As 'n spelfout die betekenis van die antwoord beïnvloed, word dit verkeerd gemerk. As die spelfout nie die betekenis van die antwoord beïnvloed nie, word dit as korrek beskou.
7. *Literêre opstel*
As die opstel korter as die verlangde lengte is, word die kandidaat nie gepeenaliseer nie omdat hy/sy, hom-/haarself gepeenaliseer het. As die opstel te lank is, assesseer dit op meriete en bespreek dit met die senior nasiener. Die memorandum is slegs 'n riglyn, daarom moet ander relevante inhoud as korrek beskou word. Gebruik die aangehegte rubrieke om die literêre opstelle na te sien.
8. *Kontekstuele vrae*
As 'n kandidaat nie aanhalingstekens gebruik waar 'n vraag dit vereis nie, word die kandidaat nie gepeenaliseer nie.
9. Vir oop vrae word geen punte toegeken vir JA/NEE/EK STEM SAAM/EK STEM NIE SAAM NIE. Die rede/motivering moet oorweeg word.
10. Geen punte word vir WAAR/ONWAAR of FEIT/MENING toegeken nie. Die rede/motivering/bewys verdien die punt.

AFDELING A: GEDIGTE**VRAAG 1: LITERÊRE OPSTEL**

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte **ASSESSERINGSRUBRIEK VIR DIE LITERÊRE OPSTEL: POËSIE** nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Die kandidaat hoef nie aanhalings te gee nie, maar moet wel uit die teks motiveer.

KODE

I – Ironie
K – Kontras

I – Inhoud
S – Struktuur

Die kandidaat voorsien die literêre opstel van 'n gepaste inleiding, bv.

- Deur ironie en kontras geslaagd aan te wend, word die lewe van die mens duidelik uitgebeeld.
- **Daar kom ironie in die titel voor aangesien die titel die verwagting van 'n graf/grave skep**, maar die gedig handel oor die geboorte van beauty/'n dogtertjie./Bv. *"last grave at dimbaza"* teenoor versreël 1: *beauty douglas was born*
- **Daar kom ironie in die herhaling van reëls 1, 34 en 35 voor.** Die vreugde oor die geboorte van die kind is van korte duur, want in die slotstrofe word die skokaankondiging oor die dood van dieselfde kind gemaak./Bv. versreël 1, 34–35: *beauty douglas was born ... "beauty douglas was born she died"*
- **In die naam wat aan die dogtertjie gegee word, kom geslaagde ironie voor.** Daar is geen mooiheid omtrent die tragiese verhaal van hierdie dogtertjie nie./Bv. versreël 1: *beauty douglas*
- **Die geboorte van die dogter het die potensiaal om tot rykdom vir die gesin te lei, want die pa sal later 'n bruidskat vir haar betaal kan word.** Die dogtertjie sterf egter en die rykdom word nie werklikheid nie./Bv. versreël 7–8: *oplaas 'n dogter om beeste te kry om die wêreld te wei/versreël 16: o my man ek het beeste gebaar*
- **Die pa se moegheid is saans na harde werk in die myne weggeneem wanneer hy van sy dogtertjie droom, maar sy was reeds dood toe die brief hom bereik het,** die moontlike drome wat hy vir sy kind in die vooruitsig gestel het, kan nie werklikheid word nie omdat sy toe reeds gesterf het./sy moegheid kan nie meer deur die drome van sy dogtertjie weggeneem word nie./versreël 30–31: *saans as hy sy moegheid streel het hy gedroom van sy meisiekind*
- **Die negatiewe aankondiging van die kind se dood, het op 'n sonskynmiddag,** die tyd wat met positiewe gedagtes verbind word, daar aangekom./Bv. versreël 32–33: *op 'n sonskynmiddag twee maande later het 'n brief uit mnxesha hom teruggevind: ... "she died"*
- **Die pa is die vreugde om met die geboorte van sy kind by te wees, ontnem, want hy moes die blye boodskap na die gebeurtenis deur middel van 'n brief verneem,** aangesien die werksgeleenthede in die stede was./Apartheid het gesinne verdeel en van mekaar verwyder./Bv. versreël 11–12: *Die ma het 'n briefie geskryf aan haar man op die myne*
- **Die arm omstandighede kontrasteer met die sterre wat soos goud skyn./Bv. versreël 4: en koerante kaal klip, versreël 18: met sterre soos goud.**

- **Terwyl die ma omring is met mense tydens die geboorteproses is die man weg van sy familie op die myne.**/Bv. versreël 6: *en tien ander gesiggies*, versreël 12: *aan haar man op die myne*.
- **Grave kontrasteer met born**, want die titel kontrasteer met die geboorte van die dogtertjie wat in die gedig beskryf word./Bv. “*last grave at dimbaza*”, versreël 1: *beauty douglas was born*.
- **Die positiewe gebeur in die nag (in die donker) terwyl die negatiewe in die dag (lig) gebeur.**/Bv. versreël 1–2: *was born op 'n wintersnag*. versreël 32: *Op 'n sonskynmiddag twee maande later ...*
- In die gedig is daar sprake van 'n **kontrasterende stemming**, want 'n **vreugdevolle stemming heers met die geboorte van die dogtertjie** terwyl die wintersnag verlate is/die slotstrofe op die hartseer van die dogtertjie se dood dui. /Bv. versreël 2: *op 'n wintersnag so all forlorn*

Die kandidaat voorsien die opstel van 'n gepaste slot, bv.

Die kontras en ironie lig baie duidelik die verhaal van die dogtertjie/gesin uit.

10

OF

VRAAG 2: KONTEKSTUELE VRAAG Een sprong vir ... – Joan Hambidge

Vraag	Antwoord	Punt
2.1	Kwatryn ✓	1
2.2	“Jy wil weet”/“want jy het my die maan” ✓	1
2.3	“want” ✓	1
2.4	Hiperbool/oordrywing ✓ EN Die geliefde/aangesprokene het verreikende beloftes (wat nie nagekom kan word nie) aan die spreker gemaak./ Hy/sy het hom/haar alles belowe. ✓ In versreël 19–20 kom die spreker tot die insig dat dié beloftes nie meer nagekom kan word nie. ✓ OF Die spreker het <u>agtergekom</u> dat die <u>verreikende beloftes nie nagekom</u> word nie. ✓✓	1 1 1 2
2.5	“die maan is hier” ✓	1
2.6	Sinisme/ontnugtering/teleurstelling/teneergedruk/verwerping/hartseer/woede ✓ <i>Die woorde moet op 'n negatiewe emosie dui.</i>	1

2.7	Ja, die gedig se uiterlike vorm lyk soos 'n vuurpyl (wat by die maanmotief aansluit)/dui die reis na die maan en terug aan. ✓	1
	“jy stuur my na die maan”/“(à la) Neil Armstrong”✓	1
		10

OF

VRAAG 3: KONTEKSTUELE VRAAG Nuus uit die binneland – Peter Blum

Vraag	Antwoord	Punt
3.1.1	“soms in die winter as die reën sag stuif” ✓	1
3.1.2	'n Rustige/dromerige/onwerklike/kalmerende/nostalgieuse stemming ✓ “drome”/“onwerklikheid”/“kalmeer”/“versink” ✓ <i>Die kandidaat kan nie 'n negatiewe stemming aanbied nie.</i>	1 1
3.2	Die onwerklikheid gryp die spreker/leser./ Die spreker roep herinneringe op. ✓	1
3.3.1	Onbekende persone/Mense wat na Holland/Engeland/Europa /die beskawing/leefstyl van Holland/Engeland/Europa verlang/Bolanders/Suid-Afrikaners/mense uit Afrika. ✓	1
3.3.2	“ons” ✓	1
3.4	Die spreker gee hom/haar oor aan die Hollandse droom/styl/leefwêreld./ Die spreker is bewus van verbygaande tyd wat hulle altyd weer insluk./ Die spreker word weggevoer. ✓	1
3.5	Vergelyking/metafoor ✓ EN Ja, dit is geregverdig. Wanneer die wind in Afrika waai, lyk die mense soos miere wat in alle rigtings skarrel om van die wind weg te kom./ As die bergwinde waai, is daar nie vir jou skuiling nie en dan lyk almal soos miere wat in alle rigtings beweeg. ✓	2
3.6	Die leesteken beklemtoon die gevolgtrekking waartoe die spreker gekom het./ Die leesteken beklemtoon die daaropvolgende twee versreëls./ Beklemtoon die insig/kern van die gedig./ Lei die hoogtepunt in. ✓	1
		10

OF

VRAAG 4: KONTEKSTUELE VRAAG Vroegherfs – NP van Wyk Louw

Vraag	Antwoord	Punt
4.1.1	<p>“tot selfs die traagstes” ✓</p> <p><i>Skei die feit van die onvermydelike natuurveranderings van die onstuitbaarheid van die proses (konteks).</i></p>	1
4.1.2	<p>“die eerste blare val” ✓</p>	1
4.2	<p>Personifikasie ✓</p>	1
4.3	<p>“O Heer (laat hierdie dae heilig word)” ✓</p>	1
4.4.	<p>“sieraad”/“pronk” ✓</p>	1
4.5.1	<p>Dit plaas die woord <i>stort</i> in 'n rymposisie/voorregsposisie./vir beklemtoning./ Die dringendheid word visueel voorgestel./ Die woord “laat” word eerste geplaas en so word die wens eerste gestel. ✓</p>	1
4.5.2	<p>Dit is noodsaaklik dat elke mens deur die stropingsproses gaan./ Die stropingsproses moet noodwendig 'n kragdadige proses wees. ✓</p>	1
4.6	<p>Die mens moet geestelik groei./Die mens moet gestroop word van pronk/sieraad/waan/dit wat geestelike groei belemmer. ✓</p> <p>Ja, want dit waarmee die spreker hier worstel, is maar dieselfde grootworddinge waarmee ons sukkel.</p> <p style="text-align: center;">OF</p> <p>Nee, want die konteks waarin tieners grootword, verskil hemelsbreed./ Die agtergrond van die gedig het niks te make met tieners van vandag nie. ✓</p> <p style="text-align: center;">EN</p> <p><i>Die kandidaat gee sy eie geskikte boodskap binne konteks, bv. Dit is belangrik om die regte prioriteite in jou lewe te hê as jy 'n sukses van jou lewe wil maak.</i></p> <p><i>Indien die kandidaat Nee aanbied, moet sy boodskap steeds by sy Nee-motivering pas.</i></p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
		10

EN

VRAAG 5: KONTEKSTUELE VRAAG Nelson Mandela – Johann Lodewyk Marais

Vraag	Antwoord	Punt
5.1	Gebroke rym ✓	1
5.2	<p>Die leser verwag dat die gedig oor Nelson Mandela gaan handel/'n politiese gedig gaan wees. ✓</p> <p>Ja, die spreker vertel van Mandela se lewe en koppigheid./die gedig is 'n huldeblyk van Nelson Mandela se lewe./die spreker toon sy nederigheid teenoor Mandela. ✓</p> <p style="text-align: center;">OF</p> <p>Nee, die gedig handel oor die lewe van Nelson Mandela (terwyl 'n politiese gedig verwag is). ✓</p> <p><i>Kandidaat kan nie nee as 'n antwoord aanbied nie.</i></p>	<p>1</p> <p>1</p>
5.3	<p>Nederigheid/diensbaarheid/onderdanigheid/respek ✓</p> <p><i>Die kandidaat moet 'n antwoord aanbied wat op sy ingesteldheid binne konteks dui.</i></p>	1
5.4	(Na) kindertyd/babatyds/Sy eerste tree as politikus. ✓	1
5.5	Die <i>hulle</i> word verder omskryf/hy wou sy mense (se aandeel) uithef./Dui die parentese aan. ✓	1
5.6	<p>Donker – lig ✓</p> <p>Nelson Mandela is in die tronk (donker) en word later vrygelaat (lig)./Apartheid – post-apartheid ✓</p>	<p>1</p> <p>1</p>
5.7	<p>Ja. Hierdie gedig handel oor die versoenende rol wat Nelson Mandela in ons land gespeel het./Goeie dinge kom na die swaarkry. ✓</p> <p>“Toe u uit die donker kom na die lig het u met ons nasie 'n band gesmee”/”het u met ons nasie 'n band gesmee” ✓</p> <p><i>Let asseblief daarop dat die vraagstelling 'n sin as aanhaling uit die teks verwag. Onderrig asb. die kandidate in hierdie verband vir die toekoms.</i></p> <p style="text-align: center;">OF</p> <p>Nee. Hierdie gedig handel eerder oor die een persoon wat versoenend teenoor Nelson Mandela optree en nie die hele samelewing nie. ✓</p> <p>“Ek was u voete in hierdie gedig.” ✓</p> <p style="text-align: center;">OF</p> <p>Jy moet ander vergewe en aanbeweeg. ✓</p> <p>“Jare lank al weier u om te swig.” ✓</p> <p><i>Kandidate kan enige soortgelyke antwoord en gepaste aanhaling aanbied.</i></p>	<p>1</p> <p>1</p>
		10

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: ROMAN

Beantwoord EEN vraag.

VRAAG 6: LITERÊRE OPSTEL *Die kwart-voor-sewe-lilie* – Eleanor Baker

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte **ASSESSERINGSRUBRIEK VIR DIE LITERÊRE OPSTEL: ROMAN EN DRAMA** nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Die kandidaat hoef nie aanhalings te gee nie, maar moet wel uit die teks motiveer.

KODE

O – Oorsake
EL – Elsa
E – Engel
P – Peter

I – Inhoud
S – Struktuur

Die kandidaat voorsien die opstel van 'n gepaste inleidingsparagraaf, bv.

- Iris vind die werklikheid nie-akkommoderend, oninteressant en alledaags en soek ontvlugting in haar fantasieë.
- **Iris voel soos 'n buitestander**, want selfs met haar geboorte was haar ma onseker of sy haar hoor skree het./Bl. 1: Niemand het nog ooit regtig na my geluister nie.
- **Iris voel nie welkom nie**, want haar ma beskou haar as anders/'n "glips"./Bl. 9: Die keer is dit 'n donker enetjie/bl.26: Iris was 'n glips.
- **Iris sê dat sy so êrens in die middel** van die ernstige Elsa en die diepsinnige Kara is, want sy voel soos 'n Aspoestertjie./Bl. 5: Ek het dikwels soos Aspoestertjie gevoel ...
- **Iris vereenselwig haarself met die betekenis van haar naam** as Griekse godin in diens van ander gode, want sy voel sy moet altyd regstaan vir ander./Bl. 10: Ek was vernoem na 'n godin ... Iemand wat altyd moes regstaan vir ander belangriker gode.
- **Net soos wat Elsa met Hannes uitgaan, neem Hannes se vriend, Riekie, vir Iris uit** wat in haar fantasie Richard word./Bl. 17: Ek het hom oorgeskryf tot iets meer na my sin.
- **Iris borduur op Elsa en Hannes se troue vir Riekie** (die strooijonker) om tot 'n Fransman, Eduard./Bl. 22: Riekie was vanselfsprekend strooijonker, iets wat my koud gelaat het.
- **Iris droom hoe haar en Eduard se verhouding passievol ontwikkel** terwyl Elsa nugter haar huweliksnag saam met Hannes binnegaan, terwyl./Bl. 23: ... ons paar kosbare nagte van passie.
- **Iris besluit om 'n swangerskap in haar fantasie in te bring**, want Elsa raak met 'n glips swanger./Bl. 28: ... maar in my verhaal sou ek verwagtings, babas en geboorte omskep tot 'n fantasie.
- **Iris skep vir Greta wat swanger** word terwyl Elsa swanger is./Bl. 29: ... hulle bring die nag in mekaar se arms deur.
- **Greta kondig die kraamproses kalm aan** net soos wat Elsa die kraamproses kalm aangekondig het./Bl. 57: ... toe Greta in die deur van die badkamer verskyn en haar aankondiging doen.
- **Peter en Greta het 'n seuntjie, Elsa skenk ook geboorte aan 'n seuntjie.**/Bl. 58: Minute later het die dokter aangekondig dat dit 'n seun was.

- **Greta en Eduard gee hul seuntjie 'n familienaam** net soos wat Elsa en Hannes hul seuntjie 'n familienaam gegee het./Bl. 67: hy kry die familienaam wat nog 'n kraak maak in Eduard se verweer.
- **Peter se geure, klanke en aanraking het haar fantasieë laat verdwyn** want fantasie en werklikheid het nie in Peter se woonstel oorvleuel nie./Bl. 40: Peter was werklikheid
- **Peter dra daartoe by dat die fantasie-karakters begin verdwyn** want haar verbeeldingswêreld raak oorbevolk./Bl.161: Peter was die werklikheid en die Engel het êrens tussen die twee ingepas.
- **Die Engel wat sy opwagting gemaak** veroorsaak dat haar fantasiewêreld oorbevolk raak en dit dra daartoe by dat die fantasie-karakters begin verdwyn./Bl.161: Peter was die werklikheid en die Engel het êrens tussen die twee ingepas.
- **Gesprekke met die Engel bring Iris tot nuwe insigte** want Iris word gedwing om die werklikheid in die gesig te staar./Bl. 187: Die lewe is nie 'n storieboek nie. En 'n naam is net 'n naam.
- **Iris besef sy vir Peter bo die Engel ('n fantasie) sal kies** en weet so dat Peter haar keuse vir 'n lewensmaat is./Bl. 220: Om te moet kies tussen Peter en die voorvadergeeste is geen keuse nie.

Die kandidaat voorsien die opstel van 'n gepaste slot, bv.

- Werklikheid het uiteindelik oor fantasie geseëvier en Iris se dagdrome laat opdroog. Sy besef dat die werklike lewe nooit kan wees soos wat sy dit in haar drome bedink het nie.

25

OF

VRAAG 7: KONTEKSTUELE VRAAG Die kwart-voor-sewe-lelie – Eleanor Baker

Vraag	Antwoord	Punt
7.1	Die aand van die partytjie in die woonstel./ Die aand toe hulle vir die eerste keer seks gehad het./ Die aand van hul eerste ontmoeting. ✓	1
7.2	Die werklikheid saam met Peter is beter as enige fantasie. ✓	1
7.3	Hulle kommunikeer nie goed met mekaar nie. / Hulle kommunikasie was eerlik/opreg/op die man af. ✓ Peter stuur vae poskaarte na Iris om haar na Amerika te nooi./ Iris en Peter kommunikeer min gedurende die tydperk wat hy in Amerika is./ In Vermont luister Peter nie na Iris wanneer sy sê dat haar enkel gebreek is nie./ Op Peter se vraag hoe sy die aand van passie beleef het, was sy eerlik./ Peter stel Iris onomwonde voor 'n ultimatum. ✓	1 1
7.4	Iris is 'n los/maklike meisie./ongeërg oor seks./'n meisie wat agter mans aanloop/impulsief. ✓ Iris het die eerste aand van hul ontmoeting seks met Peter. Tydens hulle eerste ontmoeting by die partytjie tel sy haar handsak op en loop letterlik en figuurlik agter Peter aan. Sy swem kaal saam met hom in die swembad. Sy gaan agter Peter aan Amerika toe. Hulle deel 'n kamer in New York en Vermont. ✓✓ Iris gaan sonder meer saam met Joe Pryor.	1 2
<i>Die kandidaat verskaf TWEE voorbeelde.</i>		

7.5	<p>“Ek”/“my” ✓</p> <p>Sy is 'n geloofwaardige verteller wat haar eie storie vertel en egtheid aan die gebeure verleen.</p> <p>Dit is net deur Iris wat die leser haar fantasiewêreld kan beleef.</p> <p>Iris as verteller verrig ook die funksie van fokalisator/verhaalkarakter. ✓✓</p> <p><i>Die kandidaat verskaf TWEE redes.</i></p>	1 2
7.6	<p>Iris is mnr. Bruwer se engel. ✓</p> <p>Mnr. Bruwer se verwagting is vervul, want sy hou sy hand letterlik vas./</p> <p>Mnr. Bruwer se verwagting is nie vervul nie, want sy was tydens Peter se besoek nie daar om sy hand vas te hou nie. ✓</p> <p style="text-align: center;">EN</p> <p>Die Engel is Iris se engel. ✓</p> <p>Iris se verwagting is nie vervul nie, want hy sê hy is nie haar “lopring” nie./</p> <p>Hy kan nie keer dat slegte goed met haar of ander gebeur nie./ Hy kan nie die toekoms voorspel nie./</p> <p>Iris se verwagting is vervul, want hy help haar om insig te verkry/ondersteun haar/beskerm haar. ✓</p>	1 1 1 1
7.7	Peter is terug Amerika toe. ✓	1
7.8	<p>In Teks 1 is hy geïrriteerd met Iris se fantasiewêreld. In Teks 2 aanvaar hy die Engel/is hy gemoedelik teenoor die Engel. ✓✓</p> <p><i>Die kandidaat moet duidelik aantoon hoe Teks 1 van Teks 2 verskil, dus 2 of 0.</i></p>	2
7.9	Sy is nou nog meer eksentriek deur aan te sluit by die groep wat hulle Die Spieël noem /wat glo in reïnkarnasie en spiritualisme/met voorvadergeeste gesels./Sy dink aan haar eie behoeftes en sluit by 'n organisasie aan om haar behoeftes te bevredig./Sy besluit om saam plaas toe te gaan./Sy laat Johanna agter en gaan hou op haar eie huis. ✓	1
7.10	Die Engel het nie sy werk as beskermengel gedoen om Peter te beskerm nie./Iris voel dat die Engel die sweisapparaat kon doodblaas. ✓	1
7.11	<p>Iris dink aanvanklik dat 'n mens se blomtyd beperk is tot een geleentheid/'n magiese oomblik in jou lewe, ✓ maar teen die einde van die roman besef sy dat die realiteit van die alledaagse ook 'n blomtyd inhou. ✓/</p> <p>Iris dink aanvanklik dat sy net een geleentheid gehad het om te blom, ✓ maar sy besef later dat daar meer as een geleentheid is om te blom en sy raak rustig oor haar lewe. ✓</p> <p>“Dis amper tyd.”/“Wees geduldig,”✓</p>	 2 1

7.12	<p>Ja. Sy is tuis in haar ouerhuis, getroud en omring deur almal wat vir haar dierbaar is: Peter, Johanna, die Engel en Polder. Dit is 'n bekende ruimte, daarom voel sy geborge. Sy voel nie meer uitgesluit uit die ruimte soos toe haar susters en ouers nog saam met haar daar geleef het nie. Sy is naby die lelie in die tuin wat haar lewensfilosofie help vorm het.√√</p> <p>OF</p> <p>Nee. Die ruimte het nie tot haar selfversekerdheid bygedra nie, wel die Engel wat haar gehelp het om tot insig te kom. Iris se reis na Parys en Amerika het haar gedwing om selfstandig te word. Iris het in Vermont die besluit geneem om haar lewe saam met Peter te slyt, dié twyfel is uit die weg geruim of Peter die regte keuse is. Die ruimte het nie bygedra nie, want Iris was deel van 'n gesin wat haar as onbelangrik beskou het, die ruimte herinner haar daaraan. √√</p> <p><i>Die kandidaat gee sy eie gepaste motivering. Die motivering verdien die punte, twee redes vir twee punte.</i></p>	2
7.13	<p>Ja/Die slot is geslaagd, want Iris besef dat elke dag 'n blomtyd bied./die lelie gaan binnekort blom/die werklikheid is beter as die fantasie. √</p> <p>OF</p> <p>Nee/Die slot is nie geslaagd nie, want Iris wag nog steeds dat die lelie blom./sy word 'n voorstedelike huisvrou. √</p>	1
		25

OF

VRAAG 8: LITERÊRE OPSTEL *Manaka Plek van die Horings* – Pieter Pieterse

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte **ASSESSERINGSRUBRIEK VIR DIE LITERÊRE OPSTEL: ROMAN EN DRAMA** nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Die kandidaat hoef nie aanhalings te gee nie, maar moet wel uit die teks motiveer.

KODE

B – Baas
K – khuta
E – Ouma Essie
G – Grace
W – Whitey

I – Inhoud
S – Struktuur

Die kandidaat bied 'n gepaste inleidingsparagraaf aan, bv.

- Baas kom as 'n vreemdeling en eenkantmens in Barotseland aan met die doel om in sy oupagrootjie se voetspore terug te loop en ontwikkel in die loop van die verhaal tot 'n sterk, deelnemende karakter.
- **Baas hou hom eenkant**, want hy wil alleen gelaat word./Bl. 43: Sê vir daardie ouma Essie van jou ek is nie gestuur nie en ek is vir seker nie hier om enigiemand te kom help nie.
- **Baas wil nie met die mense van Manaka saamwerk nie**, want hy sê meer as een keer dat hy alleen gelaat wil word./Bl. 93: Ek wil ook nie weet van werksoekers en siek mense en honger mense en weeskinders en kruppel vrouens en sterwendes wat met 'n slee na my toe aangery word nie.
- **Baas is van mening dat hy nie die geselskap van ander mense nodig het nie**, want hy noem dat hy goed sonder geselskap klaarkom en ook nie oor homself wil praat nie./Bl. 137: Ek kom goed klaar sonder geselskap. Kan ons nou oor iets anders praat?
- **Baas wil graag Manaka sy volgende huis/permanente verblyf maak**, want hy onderhandel met die khuta om verblyfreg op Manaka te kry./Bl. 24: Mag die grond wat as Manaka staan, aan mister Baas Chipman toegesê word.
- **Baas verander en raak by die gemeenskap betrokke**, waar hy voorheen buitestander wou wees, want hy help die khuta om pale aan te ry.
- **Baas is verplig om na die gemeenskap en khuta uit te reik en saam met die khuta te werk**, want hulle verwag dit in ruil vir die konsessie wat aan hom toegeken is./Solank die houer van die konsessie gereeld betaal en sy verpligtinge teenoor die stam nakom deur sy lewensmiddele tot die beskikking van die mense te stel ...
- **Die khuta verwag dat Baas die beginsel van Ubuntu sal volg**, want die uitlewing van vrygewigheid en behulpzaamheid word hoog deur die khuta aangeslaan./Bl. 168: Dat die stam ook nou die voordeel van 'n pontboot sal hê, is goed.
- **Ouma Essie leer Baas om te besin/na te dink oor sy rol by Manaka**, want sy vra hom of dit nie sy doel is om dieselfde hulp as die vorige Chipman in Manaka te gee nie./Bl. 234: Wie weet of jy nie met die oog op 'n tyd soos hierdie Manaka toe gestuur is nie? Het ouma Essie gesê. Is dit dalk ook die familiekwaaal ...
- **Ouma Essie leer Baas om te besin oor geestelike leierskap**, want sy gee vir Baas die lyfband van muluti Joseph./Bl. 121: Dit is my muluti Joseph se lyfband. 'n Sterk man moet 'n sterk lyfband dra.
- **Baas leer verdraagsaamheid by ouma Essie**, want waar Baas die sendelinge aanvanklik van Manaka wil weghê, help hy nou met die herstelwerk van die sendingkerkie./Bl. 183: Baas en Nanna staan langs mekaar op hulle knieë om die , dekgras oor die kerk se nat vloer te versprei.
- **Baas twyfel in God/worstel met Christenskap**, maar ouma Essie help hom om as Christen te groei/want sy glo Baas is na Manaka gestuur om die mense te kom help en sy weet dat hy 'n Christen is./Dis die Here wat al die opoffering van Baas verwag.
- **Baas neem verantwoordelikheid om na Manaka te kyk** en hy stel ouma Essie gerus dat sy nie bekommerd daaroor hoef te wees nie./Bl. 243: Hy haal muluti Joseph se lyfband af en sit dit onder haar verrimpelde hand op haar bors. "Dankie ouma Essie, " sê hy. "Ek het dit nie meer nodig nie."
- **Onder invloed van ouma Essie groei Baas in sy Christenskap** van iemand wat in jare nie Bybel gelees het nie tot iemand wat 'n gebed by ouma Essie se siekbed doen./Bl. 243: "Dankie, Here. Amen."
- **Baas groei geestelik/leer van prioriteite onder die invloed van Grace**, want sy dwing hom om oor lewe en dood te praat./Bl. 63: En daar behoort 'n beter plek as 'n winkelstoep in Ngwese te wees om oor dinge soos lewe en dood te praat.
- **Baas leer om op te offer en te versorg**, want Grace versorg hom toe hy siek geword het, al jaag hy haar weg./Bl. 93: Laat my toe om in my eie taal duidelik vir jou te sê hoe ek voel: Loop. En bly asseblief van my af weg.

- **Baas leer om onmin op te los**, want Grace sê daar moet oor probleme gepraat word sodat dit opgelos kan word (byvoorbeeld die onmin tussen Baas en die sendelinge)./Bl. 97: Maar daar kan nie meer stilgebly word oor die probleme nie. Dit laat dit net meer word.
- **Baas leer om oor sy naaste te dink**, want Grace stel vrae aan hom oor sy boot se herstel en naastediens./Bl. 63: As die Here daar by Manaka vir jou kom sê het jy gaan nie van hierdie siekte gesond word nie en daar is net één ding wat jy nog kan kies om klaar te maak ... sou jy die boot gekies het?
- **Baas leer van vergifnis van Grace**, want haar ouers is ook vermoor en sy leef nie in bitterheid nie/bevraagteken nie haar godsdiens nie.
- **Baas leer om te verander** en by die Afrika-kultuur in te skakel en die gebruike te respekteer./Bl. 98: “’n Man loop voor in die pad, sy vrou agter, want ’n man is die meerdere van ’n vrou,” sê Grace.
- **Baas leer om ander mense te vertrou**, sy vertrou in Grace groei./Dit is duidelik dat Baas al nader aan Grace beweeg, want hy vertel haar van sy oupagrootjie./Bl. 127: Ek sal jou ’n storie vertel.
- **Baas aanvaar sy geroepenheid** (met Grace se hulp) om op Manaka te bly want toe hy moedeloos is omdat die khuta sy konsessie wil verhoog, herinner sy hom aan sy weddenskap./Bl. 180: Ek gaan nie weg nie. Nog nie.
- **Baas ontwikkel as Christen**, want dit is by Grace wat Baas die antwoord op sy kwelvraag, wat maak jou ’n Christen, kry./Bl. 228: Die weet waar ek heengaan hier, en in die lewe hierna.
- **Hy leer om die toekoms te vertrou en sy lewe met ’n vrou te deel** want hy en Grace stap saam om die boot te gaan haal, wat ’n suggestie inhou dat hulle die toekoms saam instap./Bl. 246 Hulle loop agter mekaar in ’n olifantpad teen die rivier af om na die boot, wat in ’n baie ou kanaal vasgespoel het, te gaan soek.
- **Baas leer om mense te help**, mnr. Whitey verduidelik aan Baas dat hy graag help sonder om iets terug te verwag, want dit is in die Chipman-gene./Bl. 178: “Ek help mense omdat ek daarvan hou, nie omdat ek iets terug verwag nie,” verduidelik Whitey, “dis ’n familiekwaal.”
- **Baas is nie ’n buitestander/sonder familie op Manaka nie**, want hy leer meer by Whitey van sy oupagrootjie en ontdek dat hulle familie is./Bl. 225: Hierdie Whitey-Whitey is ’n bynaam, oor ek so bietjie off-colour is. Baas Dennis. Dis wie ek is.
- **Baas leer om met familie te deel**, want Baas gee sy oupagrootjie se Bybeltjie vir Whitey, die eerste persoon met wie hy die evangelie deel./Bl.226: Baas gee vir hom die Bybel. “Vat dit vir jou. Ek het nog een,” sê hy.
- **Baas aanvaar sy verantwoordelikheid om op Manaka aan te bly** as versorger, alhoewel Baas niks daarvan wou weet dat hy Manaka toe gestuur is nie en sê dat hy op sy eie daar is./Bl. 210: Hy kerf nog ’n naam onder sy oupagrootjie in die sagte bas uit: Baas Chipman.
- **Baas aanvar sy tuiskoms in Barotseland**, want hy spyker die buffel, Morena, se horings by Manaka se naambord vas./Bl. 244: By sy kamp dra Baas Morena se horings teen die bult uit en slaan dit bokant Manaka se naambord teen die stutpaal vas.

Die kandidaat bied ’n gepaste slotparagraaf aan, bv.

- Soos wat die bougainvillea van ’n dooie stomp tot ’n struik wat trosse blomme dra, groei, so groei en ontwikkel Baas se karakter en Christelike meelewing in Barotseland wat hy uiteindelik as sy permanente woonplek aanvaar.

VRAAG 9: KONTEKSTUELE VRAAG *Manaka Plek van Horings* – Pieter Pieterse

9.1	Die khuta verwag van Baas om vir hulle 'n aandeel in die vleis wat hy verkoop te gee./Baas moet meer vir die besigheidsregte betaal/om hulle met vleis en geld te help./Die khuta verwag van Baas om ook aan hulle kos te verskaf. ✓	1
9.2	Die band tussen hulle raak sterker./ Baas vertrou vir Grace met sy drome. ✓	1
9.3	Hy sit die goeie werk wat sy Oupa gedoen het, voort. Hy het 'n pontboot gebou. Baas het die sendingstasie help herbou. ✓✓	2
9.4	Baas./Die Skoenlappervanger ✓ Hy is nie die baas op Manaka nie, die khuta is die baas./Baas wil nie die leier wees nie, maar hy word Baas genoem./Hy was nie suksesvol om skoenlappers te vang nie. ✓	1 1
9.5.1	Dit was sy pa se troetelnaam vir sy ma. ✓	1
9.5.2	Grace versorg vir Baas toe hy siek word./ Sy tree as versorger vir Ouma Essie op./ Sy help die sendelinge op Manaka. ✓	1
9.6	Die verteller is nie gebonde aan tyd of plek nie. ✓ Hy kan van die oupagrootjie tot by Baas se lewensverhaal vertel. ✓ Die verteller is vertrou met alle gebeure/alwetend./Die verteller is objektief. ✓ Die verteller weet van Chisupo wat die boot losgemaak het. ✓ <i>Die kandidaat kan enige karakter se objektiewe beskrywing as motivering aanbied.</i> <i>Die kandidaat gee by enige TWEE kenmerke 'n geskikte motivering uit die roman.</i>	4
9.7	Baas help die mense op Manaka ten koste van homself (bv. malaria-pille wat hy gee/vleis wat hy verskaf). ✓	1
9.8	Hy is per dagvaarding ontbied/ Hy is met die hoek van 'n koevert/'n stuk papier ontbied ✓ Hy weier om enigiets by die vergadering te sê. ✓ Hy loop weg. ✓	3
9.9	Hy het niks meer geld in sy rekening nie. Die rivier is aan die styg en sy boot word bedreig. Sy honde is siek by die huis. Die khuta het 'n deel van sy grond vir die sendelinge gegee. ✓✓✓ <i>Die kandidaat kan enige DRIE noem.</i>	3
9.10	Hy moes argumente aanbied om sy saak te versterk./Hulle het na argumente en teenargumente (wat dae lank kon duur) uitgesien./ Hy moet toegee aan hul eise/R500 betaal vir die onderste gedeelte van Manaka./'n deel van sy boot/bosslaghuis aan hulle betaal. ✓	1

9.11.1	In Teks 1 klap sy verskonend hande/wil sy nie hê Baas moet kwaad word vir die boodskap wat sy van die khuta bring nie ✓ en by die khuta klap sy uit respek/moet sy aantoon dat sy die khuta respekteer/is dit die stamgebruik om hande te klap. ✓ <i>Die kandidaat verdien 2 of 0</i>	2
9.11.2	Sy is kwaad/doen dit uit protes/respekteer nie die khuta nie. ✓	1
9.12	Baas, jy is met 'n doel na Manaka gestuur./Baas, as jy weggaan, sal die sendelinge ook moet gaan. ✓ <i>Die kandidaat kan soortgelyke antwoorde aanbied.</i>	1
9.13	Die khuta is nie ryk nie/afhanklik van konsessies. ✓	1
		25

OF

VRAAG 10: LITERÊRE OPSTEL *Vatmaar* – AHM Scholtz

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte **ASSESSERINGSRUBRIEK VIR DIE LITERÊRE OPSTEL: ROMAN EN DRAMA** nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Die kandidaat hoef nie aanhalings te gee nie, maar moet wel uit die teks motiveer.

KODE

B – Besitting en besitreg
K – Kontras
O – Ooreenkoms

I – Inhoud
S – Struktuur

Die kandidaat bied 'n gepaste inleiding aan, bv.

- Die woord “vatmaar” is 'n aanduiding van die gemeenskap se ingesteldheid ten opsigte van ander se besittings en wat diefstal is of nie. Dit is egter nie net Vatmaar se gemeenskap wat hul hieraan skuldig maak nie, maar ook die Britte en die Boere.
- **Oom Chai en Corporal Lewis het die buit uit die Boerehuise gevat**, want dit sou in alle geval in vlamme opgegaan het en vernietig gewees het./Bl. 7: En voor die wa vertrek het, moes ons, die boys, die plaashuis aan die brand steek.
- **Die boumateriaal wat uit die plaashuise verwyder is, is as “vatmaar-goed” beskou**, want dit is reeds deur die Britse soldate en nie Oom Chai-hulle nie, afgevat./Bl. 9: ... soos wat die orders van die Queen gesê het.
- **Die boumateriaal wat uit die plaashuise verwyder is, is as “vatmaar-goed” beskou**, want dit het vir 'n groepie arm mense iets gegee om 'n bestaan mee te maak./Bl. 21: Toe het hulle hulle se goed gevat na wat hulle hulle se erwe genoem het.
- **Hulle het die gebruik/neem van ander se goed nie gesien as steel nie**, want hulle het dit net gedeel/vir 'n wyle geneem./Bl. 3: Ons kon nooit weerstaan om 'n draai met anderman se bicycle te ry nie.

- **Tommy Lewis vat eenvoudig Nellie se maagdelikheid van haar weg**, want hy het haar net gebruik vir sy plesier en wou nie verantwoordelikheid aanvaar nie./Bl. 116: ... en lat hy met my kan doen net wat hy wil, .../Bl. 117: Then you can say that he did it to you.
- **Anna de Bruin eien Kaatjie as haar besitting**, want sy gee haar aan Mevrouw Bosman as kinderopasser./Bl. 135: Dit was die volgende Maandag wat Anna de Bruin vir Tant Wonnie gesê het sy vat vir Kaatjie saam met haar Du Toitspan toe.
- **Boere het die werkers as hul eiendom beskou** soos wat Piet de Bruin vir Onie-as as sy eiendom beskou het./Bl. 137: Want die baas het van hom verwag om soos 'n dier stil te staan.
- **Die briewe van Kenny is teruggehou** want mevrou Bosman het haar die reg toegeëien om dit te doen./Bl. 250: Sy het die brief gevat, dit in twee geskeur en in die stoof gegooi.
- **Mevrou Bosman het haar die reg toegeëien** om Kaatjie se baba te laat aborteer./Bl. 252: Dis 'n jong meisie. Ek sal haar sê ...
- **Piet de Bruin eien hom seksuele gunsies van Tant Wonnie toe**./Bl. 135: Maar toe ek sien trek hy sy kruisbande van sy skouers af.
- **Met Tant Wonnie se terugkeer na haar huis na Sannah Vosloo se dood was al haar besittings uit haar huis gevat**, want Vatmaar se mense het nie respek vir ander se besittings gehad nie./Bl. 136: Al die maande wat hulle weg was, was daar niemand om agter hulle buitekamer te kyk nie. ... Alles wat binne was, was geplunder.
- **Bennie O'Grady het skape gesteel**, want hy het 'n swakheid vir vleis gehad./Bl. 167: Op 'n reëndag het hy weer 'n skaap uit 'n boer se kraal gesteel.
- **Reverend Cobb het oom Hendruk se Sondagpak gedra, sy sakhorlosie gevat en met sy fiets gaan huisbesoek doen**, want oom Hendruk was in die tronk vir onwettige diamantbesit en het vir die predikant gesê waar sy huissleutel is./Bl. 177: Ek het Oom Hendruk toe die sleutels van sy kamer gevra sodat ek sy goed na die pastorie kan neem tot ons mekaar weer sien.
- **Johnny September steel sy vrou se ring**, want hy wil dit verkoop om geld te kry./Bl. 188: So hy is die dief wat die trouwing gesteel en verkoop het.
- **Die Septembers eien Tant Wonnie se gemmerbier vir hul toe**, want hul vra net 'n slukkie, maar drink die hele bottel leeg en gooi dit weg./Bl. 189: ... kan my Settie 'n bietjie gemmerbier kry? ... Sy het die bottel omtrent halfleeg gedrink ... Hy het die res in sy keel afgegooi ...
- **Boitjie eis Bettie en oom Chai se besittings op**, want hy weet Oom Chai is 'n vermoënde man./Bl. 282: Hy het met sy gat in die botter geval.
- **Brittanje wou die Zuid-Afrikaansche Republiek annekseer**, want die Republiek het die rykste goudriwwe ter wêreld gehad./Bl. 14: South Africa is now part of the British Empire.
- **Die Britte het plaaswonings en plase vernietig en afgebrand**, want hulle kon nie konvensionele oorlogstegnieke teen die Boere gebruik nie./Bl. 197: Die Rooinekke kon nie by die Boere kers vashou as dit by skiet kom nie. Die Engelse het dus die Boere se plase afgebrand ...
- **Die Griekwas het hulle kultuur verloor**, want die Engelse het hulle gekersten en verwesters./Bl. 93: ... ons geleer om ons toe te maak ...
- **Die Engelse het eers by die Griekwas gesteel en toe tronkstraf ingebring**, want hulle wou hulle leer om nie te steel nie./Bl. 93: ... het hulle ons geleer ons mag nie steel nie – na hul ons eers van steel geleer het.
- **'n Treinwatertenk word deur Ta Vuurmaak vir hom toegeëien**, want die Boere het 'n Britse treinwatertenk vol gate geskiet./Bl. 10: ... die groot treinwatertenk ... wat die Boere vol gate geskiet het?
- **Van die Boere het die grond en besittings wat aan die Griekwas behoort, geneem**, want hulle wou die beste hê en het die Griekwa nie as mense beskou nie./Bl. 9: Toe het hy die beste weiding in die land begin vat ... Ons is nie mense nie, het die witmense gesê.
- **Die Boere se aanvanklike toe-eiening van plaasgrond en stigting van Boere-republieke kan ook as 'n vorm van "vatmaar" gesien word**, want nie almal het die grond van die oorspronklike swart bewoners gekoop nie./Bl. 91: ... het diep die veld ingery en sommer net gevat wat hulle wou sonder om enigiets in ruil te gee

- **Al drie die partye het eenvoudig besittings vir hulle toegeëien** sonder om aan die gevolge vir die ander party te dink./Vatmaar se mense wat Tant Wonnie in uiterste armoede laat nadat hul haar besteel het; die Britte het die vroue en kinders eenvoudig na konsentrasiekampe gevat en in haglike omstandighede laat leef en die Boere het die Boesmans se land eenvoudig gevat sonder om te dink wat van hulle daarna moet word.
- **Al drie die partye het 'n ander skade berokken**, bv. die Septembers berokken Tant Wonnie skade; die Britte berokken die Boere skade deur hul plase te neem en die Boere berokken die Griekwas skade deur hul vee eenvoudig te vat.
- **Vatmaar se gemeenskap se toe-eiening is heelwat minder** skadelik as die manier waarop beide Boer en Brit hul aan beslaglegging van o.a. diamantvelde deur Brittanje; buiting van vee deur beide Boer en Brit; uitbuiting van vroue en kinders in Britse konsentrasiekampe en verowering van land deur beide skuldig gemaak het.

Die kandidaat bied 'n gepaste slot aan, bv.

- Dus word duidelik gesien dat dit nie net Vatmaar se gemeenskap is wat hul aan toe-eiening skuldig maak nie, maar ook die Britte en die Boere met veel meer verreikende gevolge.

25

OF

VRAAG 11: *Vatmaar* – AHM Scholtz

KONTEKSTUELE VRAAG

Vraag	Antwoord	Punt
11.1	Die Queen verklaar oorlog teen die Boere en oom Lewies en oom Chai het vir die Queen geveg./ Tydens die Britte/Queen se oorlog teen die Boere (die Anglo Boere-oorlog) was hulle aan die Queen se kant./ Tydens die oorlog was oom Lewies 'n korporaal vir die Britte/in die Queen se weermag en Oom Chai was een van die Queen se Cape-boys.✓	1
11.2	Mnr. Walker het aan Oom Chai werk by die landmeter gegee EN George Lewies het die plan van Oom Chai aan kaptein Walker oorgedra./ George Lewies het gesorg dat die saak van 'n nedersetting op die agenda geplaas word. ✓✓	2
11.3	Teen 'n politieke/historiese/sosio-maatskaplike agtergrond./Teen die agtergrond van bruinmense in Suid-Afrika se beleving in 'n nedersetting./Vatmaar se arm, eenvoudige, ongeslypte mense./mense wat na die Anglo-Boereoorlog in een nedersetting saamgesnoer is./werkloos is. <i>Die kandidaat kan een of twee antwoorde aanbied solank die kandidaat drie antwoorde in totaal aanbied vir EEN punt elk.</i> Ja/Nee (verdien geen punt nie) Apartheidswandade het hieruit voortgespruit. Die mense van Vatmaar is nie as witmense se gelyke gesien nie. Die mense van Vatmaar was arm/het 'n sosiaal-maatskaplike agterstand beleef. <i>Die kandidaat kan een of twee antwoorde aanbied solank die kandidaat drie antwoorde in totaal aanbied vir EEN punt elk.</i>	3

EN**AFDELING C: DRAMA**

Beantwoord EEN vraag.

VRAAG 12: LITERÊRE OPSTEL *Krismis van Map Jacobs* – Adam Small

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte **ASSESSERINGSRUBRIEK VIR DIE LITERÊRE OPSTEL: ROMAN EN DRAMA** nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Die kandidaat hoef nie aanhalings te gee nie, maar moet wel uit die teks motiveer.

KODE

B – Bendeleier
T – Tronk
P – Parool
W – Werk
BI – Blanchie

I – Inhoud
S – Struktuur

Die kandidaat voorsien die opstel van 'n gepaste inleiding, bv.

- Map Jacobs se naam verander van Johnnie na Map en weer terug na Johnnie, dit getuig van die karakterontwikkeling wat Map ondergaan het.
- **Johnnie is verbitterd** omdat hy ten spyte van sy matriekwalifikasie nie 'n goeie werk kan kry nie./Bl. 31: 'it was alles vir whites only ...
- **Johnnie Jacobs sluit by bendes aan** omdat hy gevoel het dat hy iewers wil behoort./Bl. 31: 'Cause ek wil somewhere ge-belong het?
- **As bendelid kry Johnnie Jacobs die naam Map** omdat hy vol tatoeëermerke is wat 'n sigbare teken van sy lewe as gewelddadige bendelid en -leier is./Bl. 45: 'Cause hulle kan sien waarvandaan jy kom, jou history is op jou arms, op jou lyf, op jou nek, op jou gesig even ... jou history en jou geography, jou ... alles!
- **In die bende toon Map leierseienskappe** omdat hy die leier van drie bendes was./Bl. 32: Ek was altyd die leader ...
- **Aanvanklik neem Map nie verantwoordelikheid vir sy dade (toestemming verleen) nie** omdat hy verskonings aanbied soos die donker en dat hy slegs toestemming vir roof verleen het./Bl. 33: Daai's al order wat ek gegie het, as die leader ... innie begin, ek mien ...
- **Tydens die verkragting besef Map wie die vroue is en hy tree anders as die bendeleier op** omdat hy vir Ivan Philander van die vroue aftrek./Bl. 34: Die next oomblik was ek op hom, ek het daai oomblik nie gewiet eers wie wás 'it nie. Ek swaai hom net van haar af, ...
- **Map neem verantwoordelikheid vir sy dade** omdat hy na die polisiestasie gaan en homself oorgee./Bl. 35: Ek het myself op-gegie. Ek het getry om 'it ... soes 'n man te vat ...
- **Map dra egter nie die gevolge van sy vorige dade as bendelid en -leier nie** omdat hy hom slegs oorgegee het vir Ivan Philander se dood./Bl.35: Ek het vir Ivan Philander doodgestiek, nou net.

- **Map as karakter ontwikkel terwyl hy in die tronk is**, want Apostel George het gehelp dat hy hom bekeer./Bl. 10: Ek en die Apostel, ons bid saam hierso binnekant, hý het die Here vir my gebring ...
- **Map erken/bely dat hy voorheen verkeerd opgetree het** omdat hy teenoor Antie Grootmeisie erken dat Cavernelis reg was in sy oordeel van Map/Bl. 11: Hy't later gedink ek is rubbish, ek wiet. Sê vir hom ek wás rubbish, Ma, maar ek is annerste!
- **Map noem dat Blanchie (en by implikasie die ander karakters) nie meer bang vir hom hoef te wees nie**, want hy het verander (het as karakter ontwikkel) en tree nie meer soos 'n bendeleier/-lid op nie./Bl. 10: ek is 'n anner man, ôldou ek is of course oek nog Map Jacobs ...
- **Map bely dat hy nou bevry is** omdat hy 'n kind van die Here geword het./Bl. 10: Ek het nooit gewiet dit kan só wies nie. Die Here Jesus, Hy maak vir jou werklik vry!
- **Apostel George sê aan Antie Grootmeisie dat Map verander het**, want hy het nou die Here in sy lewe toegelaat./Bl. 28: Missies Jacobs, die Here het jou seun aan jou teruggegee ... Die Here het vir hom gevat en vir hom ge-verander!
- **Map het na sy bekering verander sodat hy weer die seun is wat Antie Grootmeisie geken het**, want hy het die verkeerde in sy lewe afgelê./Bl. 29: Map Jacobs kom huis toe, missies Jacobs, dieselfde Map Jacobs, maar nie dieselfde Map Jacobs nie, want hy is skoon gewas ...
- **Met die terugflitstoneel in die tronk dink Map aan sy en Blanchie se verhouding en hy dink aan die naam Johnnie**, want dit dui op die moontlike terugverlang na die onskuldige dae toe hy nog as Johnnie bekend gestaan het./Bl. 15: Johnnie ... Klink mooi, Johnnie ... Johnnie ...
- **Map lê die lewe van die misdadiger af**, want hy wil die waarheid oor die aand se gebeure vertel sodat hy volkome genade kan ontvang./Bl. 29: lat ek moet ytpaat, om die exact waarheid van daarie aand te vertel, net soes 'it was ...
- **Map het anders as die bendeleier die genade van die Here gevra/beleef**, want Map bely die verkeerde wat hy gedoen het en vra die Here om hom te verander./Bl. 30: So ek moet sê: Hier is ek, Map Jacobs, skullag is ek, Here, en laag en vuil en vieslik, veranner my, change my, Here! Lord, here am I ... Vat my, en maak moet my soes wat U wil!
- **In die tronk het Map se karakter so ontwikkel dat sy gedrag ten goede verander het en hy vir parool in aanmerking geneem is**./Bl. 9: Sy sê parole is nou due vir my ...
- **Map het ontwikkel na iemand wat verantwoordelikheid vir sy verkeerde dade/besluite neem**, want hy bely teenoor Antie Grootmeisie en vra haar om verskoning./Bl. 45: Ek het my goed gedra, ek was jammer oor alles ...
- **Die verwagting wat gekoester word van wat Map aan die karakters/gemeenskap sal doen wanneer hy vrygelaat is, realiseer ook nie teenoor die Kersorkes/Krismisorkes (bl. 35) nie**, want hy noem dat hy daarop voorbereid is. Die "ou" Map sou teen die persone opgetree het indien hy te na gekom word, hy het dus as karakter ontwikkel./Bl. 46: Ma! Die band net so, Oompie Paulsen-hulle ... even hulle net so, dieselde ... Map Jacobs, obviously, sal die band nou 'n naam gee ...
- **Nadat Map aanvanklik (as Johnnie) voel dat hy te goed is om 'n messenger te wees, verander sy ingesteldheid**, want hy is nou bereid om enige soort werk te doen./Bl. 10: Ek moet 'n werk kry, sy sê sy's besig om vir my yt te vind, ek het gesê vir haar enige soorte werk, 'it maak nie saak wat nie ... Dit maak nie saak nie ... Ek wil net daai kans hê, om te wys ... lat ek 'n annerste man is ...
- **In Map se gesindheid teenoor die werkgewers het hy karakterontwikkeling ondergaan**, want waar hy hulle voorheen as white bastards uitgeskel het, bly hy nou taktvol stil teenoor die werkgewers wat hom nie 'n kans wil gee nie./Bl. 45: maar dan bly ek stil ... banggat wat ek is, dan bly ek stil.
- **Map noem dat hy nie meer die ou is wat Blanchie op skool geken het nie**, want hy het verander./Bl. 46: ek was nie meer die ou wat jy op skool geken het nie, ek het 'n regte vark geword, maar nou, ek het weer ge-change, ek het weer 'n mens geword ...

- **Map kom tot die insig dat hy nie vir Blanchie kan blameer vir die aborsie nie**, want hy is self 'n misdadiger en het nie die reg om te oordeel nie./Bl. 46: jy sê vir my, wie is ekke om te mind, ek is soes niks, soes niets ... soes niks ...
- **Blanchie noem Map op sy oorspronklike naam, Johnnie**, want sy ken hom as die goeie man op wie sy verlief geraak het en hy is weer daar om haar te ondersteun./Bl. 59: Johnnie ... hy word nooit so nie, hy't nog ... nooit ... nog ... so ... Johnnie ... gekyk nie ...
- **Die roman eindig met die woorde van Antie Grootmeisie waar sy hom op sy geboortenaam noem**, want Map het karakterontwikkeling ondergaan en hy is nou nie meer Map die bendeleier nie./Bl. 62: Johnnie ...

Die kandidaat verskaf 'n gepaste slot, bv.

- Die karakterontwikkeling van Johnnie na Map en terug na Johnnie is nou afgesluit. Map se karakter het ontwikkel, want die gemeenskap wat in spanning geleef het oor wat sal gebeur as Map vrygelaat word, se verwagting het nie realiseer nie. Map het karakterontwikkeling ondergaan, hy is nie meer dieselfde gevreesde bendeleier en -lid nie. Hy het tot insig gekom en is 'n ronde karakter.

25

OF

VRAAG 13: KONTEKSTUELE VRAAG *Krismis van Map Jacobs* – Adam Small

Vraag	Antwoord	Punt
13.1	Na die onsekerheid oor wat om te verwag na Map se vrylating./ Na hulle vrees vir Map se vrylating./ Na Map se reaksie as hy van die “crush” op Blanchie hoor. ✓	1
13.2	Tommy ken al die skinderstories, maar hy het nie geweet dat Richie 'n gevoel vir Blanchie het nie. ✓	1
13.3	Jy kan die modelbase nie vertrou nie. Nadat jy gebruik is, word jy weggegooi. Beloftes is goedkoop om te maak. Blanchie het nie daar gehoor nie. ✓✓ <i>Die kandidaat kan enige TWEE redes aanbied vir TWEE punte.</i> Cavernelis word betrek omdat hy beskuldig word dat dit sy skuld is./sy vriende oor die kleurgrens kan nie vertrou word nie./hy verblind is in sy strewe om uit die township te kom. ✓ Die huisgesin is verneder./Sy selfdood laat die gesin in groter ellende./Die gesin kan nie uit die township verhuis nie. ✓	2 1 1
13.4	Blanchie is nou bekommerd oor wat met Cavernelis gebeur het nadat hy weggestap het ✓ terwyl sy aanvanklik vir Cavernelis geskree het dat alles sy skuld was. ✓ <i>Die kandidaat verdien 2 of 0 punte.</i>	2

13.5	<p>Blanchie het hom op skool as Johnnie leer ken./Sy het bly glo dat hy die onskuldige seun is wat sy op skool leer ken het./Sy het geweier om sy naam van Map te aanvaar. ✓</p> <p>Nee.</p> <p>Map is nie meer die onskuldige/liefdevolle skoolseun wat sy geken het nie, hy is die bendeleier. ✓</p> <p>Map verwys na homself as Map, met die tatoeëermerke wat hy gekry het as bewys van sy bendedade, hy is nie onskuldig nie. ✓</p> <p style="text-align: center;">OF</p> <p>Ja.</p> <p>Map het verander en hy is nou weer soos die ou Johnnie.</p> <p>Map noem homself Johnnie as hy met Antie Grootmeisie praat.</p> <p>Dit suggereer dat hulle hul aanvanklike verhouding hervat het. ✓✓</p> <p><i>Die kandidaat bied TWEE motiverings aan vir EEN punt elk.</i></p>	<p>1</p> <p>2</p>
13.6	<p>Hy het voor die trein ingery/selfdood gepleeg./Cavernelis het sy aandeel besef. ✓</p> <p>Dit was die besluit van 'n swakkeling, want nou laat hy sy gesin in die steek./Cavernelis het nie regtig ontsnap nie, want hy is nie vry van die Vlake nie./Cavernelis laat sy gesin in die steek, want hulle sal nou glad nie kan ontsnap nie./</p> <p>Cavernelis se gesin is nou verneder, ✓ want hulle is gespot oor die droom wat nie realiseer het nie./</p> <p>Cavernelis moes verantwoordelikheid aanvaar het, ✓ want hy moes Blanchie beskerm het. ✓</p> <p><i>Die kandidaat gee sy/haar eie siening en gemotiveerde keuse binne die konteks van die drama.</i></p>	<p>1</p> <p>2</p>
13.7	Verwikkeling/ontwikkeling ✓	1
13.8	<p>Hy is geldgierig.</p> <p>Hy gebruik mense.</p> <p>Hy is obsessief. ✓✓</p> <p><i>Die kandidaat bied TWEE antwoorde aan vir EN punt elk.</i></p>	2
13.9	<p>Uiterlike konflik. ✓</p> <p>Nadat Maud vir Cavernelis ingeroep het, het Cyril-hulle weggestap. ✓</p>	<p>1</p> <p>1</p>
13.10	<p>Hy werk by die poloniefabriek. ✓</p> <p>Hy verkoop <i>soft goods</i>. ✓</p> <p>Hulle het konflik./</p> <p>Hy bestee min tyd by die huis wat tot konflik lei./</p> <p>Hy verwaarloos vir Maud./</p> <p>Sy voel afgeskeep. ✓</p>	<p>2</p> <p>1</p>

13.11	Ja. Cavernelis laat toe dat Blanchie misbruik word wat nie 'n <i>decent</i> optrede van 'n pa is nie. ✓ <i>Nee kan nie as korrek aanvaar word nie.</i>	1
13.12	Gevangenisskap/vasgevangenskap/uitgelewerdheid. ✓	1
13.13	Dit beklemtoon wie die <i>onse types</i> is waarvan Cyril praat/dat die Cavernelisse nooit deel van die gemeenskap is nie. ✓	1
		25

OF

VRAAG 14: LITERÊRE OPSTEL *Mis* – Reza de Wet

Hierdie vraag word aan die hand van die aangehegte **ASSESSERINGSRUBRIEK VIR DIE LITERÊRE OPSTEL: ROMAN EN DRAMA** nagesien.

LET WEL:

- Dis 'n breë raamwerk van feite.
- Al die feite hoef nie genoem te word nie.
- Die kandidaat hoef nie aanhalings te gee nie, maar moet wel uit die teks motiveer.

KODE

Mi – Miem
Me – Meisie
G – Gertie
K – Konstabel

I – Inhoud
S – Struktuur

Die kandidaat bied 'n gepaste inleiding aan, bv.

- Onder die invloed van Konstabel, wat in 'n hofnar verander, ontdek Miem en Gertie weer hul vrouwees en word Meisie bevry.
- **Miem funksioneer nou al sewe jaar as hoof van die huis**, want haar man het opgetrek solder toe./Bl. 31: Vir sewe jaar het ek hom nog nie met 'n oog gesien nie.
- **Sy onderdruk enige hunkering na vryheid**, want sy moet nou die beskermmer van Meisie se maagdelikheid wees./Bl. 5: Ek sal die hele nag by jou waak./Bl. 8 : Ek sal jou beskerm teen alle gevaar.
- **Miem sien alles wat sensueel is as boos van aard**, want sy moet nou Meisie se veiligheid verseker./Bl. 7: Dit is 'n euwel! Het jy geen skaamte nie?
- **Miem het egter ook 'n versugting na seksuele vryheid**, want sy bieg teenoor Konstabel dat sy teenwoordigheid gevoelens in haar wakker maak./Bl. 48: ... dit maak weer dinge in my wakker. Ja. Selfs 'n sieklike vrou van my jare.
- **Miem het 'n hunkering na die sensuele en magiese**, want sy vra Gertie tog te geredelik uit oor die sirkus./Bl. 11: Op pad hierheen het jy seker die tent net buite die dorp gesien? ... Nou vertel ons van die arme skepsels, Gertie.

- **Reeds vroeg met die koms van die Konstabel merk die gehoor op dat ook Miem in 'n mate aangetrokke voel tot Konstabel**, want sy trek haar borstrok uit./Bl. 24: My borstrok was net 'n bietjie styf./Bl. 48: dit maak weer dinge in my wakker.
- **Miem besef dat daar 'n uitkoms vir haar omstandighede kan wees en probeer Meisie aan Konstabel afsmeer**, want as hulle sou trou sal Gabriël afkom en by haar wees./Bl. 25: 'n Fees vir die oog ... Meisie sal jou geselskap hou, Konstabel/Bl. 40: As sy trou sal hy afkom.
- **Miem raak weer terdeë van haar vrouwees bewus**, want sy vertel aan Konstabel dat sy Gabriël mis./Bl. 31: Dit is vir my 'n groot beproewing.
- **Gertie besweer alle liggaamlike drange**, want sy oefen uitermatig./Bl. 40: En dis waarin ek glo. ... My hande is nooit koud nie. Tot my tone is warm.
- **Gertie is dadelik tot Konstabel aangetrokke**, want sy sien sy uiterlike dadelik raak en flankeer met hom./Bl. 15: ... hy het 'n goeie houding. Regop rug. Skouers terug./Bl. 23: (koketterige laggie) U bedoel van trou en perdekoop?
- **Gertie is duidelik bewus van haar vrouwees**, want sy noem aan Konstabel dat sy 'n oujongnooi sonder kind of kraai is, sy is dus beskikbaar./Bl. 23: Ek is nou wel 'n oujongnooi. Het geen kind of kraai nie.
- **Gertie stel duidelik belang in Konstabel**, want sy vra hom uit oor sy huwelikstatus./ raak jaloers op Meisie wat Konstabel se aandag trek./probeer om Meisie en Miem weg te kry sodat sy en Konstabel alleen kan wees./Bl. 23: Is daar darem iemand spesiaals./Bl. 40: Hy is veels te oud vir haar./Bl. 42: Is jy moeg, ...
- **Hy voed Gertie se behoefte om as vrou raakgesien te word**, want Konstabel trek 'n ooreenkoms tussen hom en Gertie./Bl. 23: Ek en die juffrou het gevind ons is albei ewe versigtig ... en kieskeurig.
- **Gertie het 'n sensuele kant wat wag om na vore te kom**, want Konstabel manipuleer haar om 'n sensuele dans uit te voer./Bl. 45: Terwyl Konstabel verder praat, voer Gertie dromerig die bewegings uit wat hy beskryf.
- **Gertie besef sy is vrou**, want sy sien haarself as 'n spieëlbeeld van tant Hannie./Bl. 44: ... na wie ek lyk. Tant Hannie sonder twyfel.
- **Konstabel laat Gertie haar vrouwees ontdek**, want sy raak iemand wat sy net in haar drome kan wees./Bl. 45: (sag en byna smekend) Nog, as u wil.
- **Konstabel kom Miem se huis maklik binne**, want met sy uniform boesem hy vertroue en valse gerustheid in./Bl. 15: So 'n man kan 'n mens vertrou.
- **Hy kry dit dan ook reg om Meisie haar skugterheid te laat verloor**, omdat sy konstabel-voorkoms haar gemaklik laat voel./Bl.18: Meisie hou Konstabel onderlangs dop.
- **Meisie raak weerloos teenoor Konstabel**, want sy voorkoms en sy sjarme laat haar hom van haar nuuskierigheid oor die sirkus en die gebrek aan manlike geselskap vertel./Bl. 26: Ek is nie gewoond aan mense nie./Laas jaar het Danie Venter kom kuier./Bl. 28: Nou goed, ek sal vir u vertel ...
- **Miem aanvaar dat hy Meisie aanraak**, want hy is skadeloos en so begin hy Meisie reeds verlei./Bl. 37: Maar natuurlik, Konstabel. Met graagte .../Bl. 38: Meisie maak haar oë toe en gooi haar kop effens agteroor.
- **Miem laat die twee saam buite gaan wat Konstabel die geleentheid gee om sy aanvoerwerk vir die bevryding te doen**, want as Konstabel verwag sy dat hy Meisie sal beskerm./Bl. 39: Dit is gaaf van u, Konstabel en Die tweetjies kom nogal goed klaar.
- **Meisie sal aangetrokke tot die hofnar voel**, want die kleure en klere sluit aan by die sirkus wat vir haar 'n bekoring inhou. Hy verander nou na 'n toweragtige, magiese figuur./Bl. 28: Ek kyk na die groot tent en al die liggies!
- **Meisie voel gelei/voel asof sy iemand is**, want Konstabel noem haar op haar naam./Bl. 27: Jy't 'n mooi naam, Margareta.
- **Meisie raak 'n dansende marionet**, want die hofnar lei haar met die sirkusmusiek by die agterdeur uit. So bevry hy haar van haar neerdrukkende en benouende omstandighede./Bl.51: Konstabel maak die gaasdeur oop en sit 'n klip daarvoor./Bl.52: ... en wys haar met 'n sjarmante handgebaar by die deur uit.

- **Konstabel het van 'n konstabel na Hofnar/towenaar verander** en dit stel hom in staat om Meisie te bevry, want Meisie is gefassineer deur die sirkus/magiese./Bl. 49: *Hy trek sy baadjie stadig uit. Sy bolyf is kaal. Met vinnige, flamboyante bewegings wat herinner aan die van 'n towenaar wat 'n indrukwekkende toertjie uitvoer, draai hy die binnekant van die baadjie buite toe – die twee kante verskil heeltemal. Dit is die baadjie van 'n hofnar of 'n pierrot en is gemaak van blink sy.*

Die kandidaat bied 'n gepaste slot aan, bv.

- Konstabel wat die toweragtige nar word, lei Meisie tot bevryding en laat Miem en Gertie kortstondig bewus raak van hul vrouwees.

25

OF

VRAAG 15: Mis – Reza de Wet**KONTEKSTUELE VRAAG**

Vraag	Antwoord	Punt
15.1	Afwagting/opwinding ✓	1
	Die gehoor/leser weet nie watter invloed die sirkus op die dorp gaan hê nie. ✓	1
	OF	
	Onheil/angstigtheid ✓	
	Reeds van die begin af vermoed die leser/gehoor dus dat 31 Augustus 'n onheilsdag is. ✓	
	OF	
	'n Eksotiese stemming. ✓	
	Dit beklemtoon reeds vanaf die begin die kontras tussen die eksotiese buitewêreld en die armoedige wêreld van Miem en Meisie. ✓	
15.2	Daar kom nie ander jongmense kuier nie. Die sakke stink en lok vlieë in hulle huis. Sy werk die hele tyd soos 'n slaaf. ✓✓	2
	Sy plant rose om die stank en vlieë te verdryf./ Sy loop saam met Konstabel weg./ Sy gaan sirkus toe. ✓	1
15.3.1	Dit skep dadelik afwagting by die leser/gehoor. ✓ Indien die gevangeneskap nie self opgelê was nie, sou hy nou ontsnap het. ✓	2

[illegible]

15.11	Meisie probeer haar op klein wyses bevry soos bv. Meisie dra nie 'n vingerhoed nie/die ietwat onwillige opstaan om na die mandjie op die tafel te gaan. ✓	1
	Gertie gaan kyk weer na die sirkus en vind in 'n mate bevryding daarin. ✓	1
		25

TOTAAL AFDELING C: 25
GROOTTOTAAL: 80

AFDELING A: ASSESSERINGSRUBRIEK VIR LITERÊRE OPSTEL – HUISTAAL: POËSIE [10 PUNTE]

Kriteria	Uitsonderlik	Knap	Gemiddeld	Elementêr	Onvoldoende
INHOUD	6–7	5	4	3	0–2
Interpretasie van onderwerp Diepte van argument, verantwoordbaarheid en insig in teks 7 PUNTE	Diepgaande interpretasie van onderwerp -Reeks treffende argumente wat behoorlik uit die gedig gerugsteun is -Uitstekende begrip van die genre en gedig	-Toon begrip van die onderwerp en het die onderwerp goed geïnterpreteer -Respons redelik gedetailleerd -Enkele deeglike argumente gegee, maar nie almal ewe goed gemotiveer nie -Begrip van genre en gedig duidelik	-Redelike interpretasie van die onderwerp. -Enkele goeie punte ter ondersteuning van die onderwerp -Enkele argument word ondersteun, maar bewyse nie altyd oortuigend nie -Basiese begrip van genre en gedig	-Onbevredigende interpretasie van die onderwerp -Byna geen punte wat die onderwerp ondersteun nie -Onvoldoende begrip van genre en gedig	-Geen begrip van die onderwerp nie -Geen verwysing na die gedig nie -Leerder het nie die genre en gedig onder die knie nie
STRUKTUUR & TAAL	3	2	1	1	0
Struktuur, logiese vloei en aanbieding Taalgebruik, toon en styl gebruik in opstel 3 PUNTE	-Samehangende struktuur -Argumente goed gestruktureer en daar is duidelike ontwikkeling -Taalgebruik, toon en styl is volwasse, dit beïndruk en is korrek -Grammatika, spelling en punktulasie feitlik foutvry	-Duidelike struktuur en logiese vloei van argument -Vloei van argument kan gevolg word -Taalgebruik, toon en styl is grootliks korrek	-Enkele bewyse van struktuur -'n Goed gestruktureerde logiese vloei en samehang ontbreek in die opstel -Geringe taalfoute; toon en styl meestal gepas	-Struktuur toon tekens van swak beplanning -Argumente nie logies gerangskik nie -Taalfoute beduidend -Toon en styl nie geskik nie	-Struktuur swak -Ernstige taalfoute -Foutiewe styl
VERSPREIDING VAN PUNTE	9–10	7	5	4	0–2

AFDELING B EN C: ASSESSERINGSRUBRIEK VIR LITERÊRE OPSTEL – HUISTAAL: ROMAN EN DRAMA [25 PUNTE]

Kriteria	Uitsonderlik	Knap	Gemiddeld	Elementêr	Onvoldoende
INHOUD	12–15	9–11	6–8	4–5	0–3
Interpretasie van onderwerp Diepte van argument, verantwoordbaarheid en insig in teks 15 PUNTE	-Uitsonderlike respons: 14–15 Uitstekende respons: 12–13 -Diepgaande interpretasie van onderwerp -Reeks treffende argumente wat behoorlik uit die roman/drama gerugsteun is -Uitstekende begrip van die genre en teks	-Toon begrip van die onderwerp en het die onderwerp goed geïnterpreteer -Respons redelik gedetailleerd -Enkele deeglike argumente gegee, maar nie almal ewe goed gemotiveer nie -Begrip van genre en teks duidelik	-Redelike interpretasie van die onderwerp; nie alle aspekte in detail ondersoek nie -Enkele goeie punte ter ondersteuning van die onderwerp -Enkele argument word ondersteun, maar bewyse nie altyd oortuigend nie -Basiese begrip van genre en teks	-Onbevredigende interpretasie van die onderwerp: byna geen aspekte in detail ondersoek nie -Min punte wat die onderwerp ondersteun -Baie min relevante argumente -Weinig begrip van genre en teks	-Geen begrip van die onderwerp nie -Swak poging om die vraag te beantwoord -Argumente oortuig nie -Leerder het nie die genre en teks onder die knie nie
STRUKTUUR & TAAL	8–10	6–7	4–5	2–3	0–1
Struktuur, logiese vloei en aanbieding Taalgebruik, toon en styl gebruik in opstel 10 PUNTE	-Samehangende struktuur -Uitstekende inleiding en slot -Argumente goed gestruktureer en daar is duidelike ontwikkeling -Taalgebruik, toon en styl is volwasse, dit beïndruk en is korrek	-Duidelike struktuur -Logiese vloei van argument -Inleiding, slot en ander paragrawe samehangend georganiseer -Taalgebruik, toon en styl is grootliks korrek	-Enkele bewyse van struktuur -Logika en samehang is duidelik, maar met foute -Enkele taalfoute; toon en styl meestal gepas -Paragrafering meestal korrek	-Struktuur toon tekens van swak beplanning -Argumente nie logies gerangskik nie -Taalfoute beduidend -Toon en styl nie geskik nie -Paragrafering foutief	-Gebrek aan beplande struktuur belemmer vloei van argumente -Taalfoute en foutiewe styl laat hierdie skryfstuk misluk -Styl en toon nie geskik nie -Paragrafering foutief
VERSPREIDING VAN PUNTE	20–25	15–19	10–14	5–9	0–4

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

AFRIKAANS HUISTAAL V3

NOVEMBER 2014

PUNTE: 100

TYD: 2½ uur

Hierdie vraestel bestaan uit 7 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit TWEE afdelings:

AFDELING A:	Opstel	50 punte
AFDELING B:	Langer Transaksionele Tekste	(2 x 25) 50 punte
2. Beantwoord EEN vraag uit AFDELING A en TWEE vrae uit AFDELING B.
3. Skryf in die taal waarin jy geassesseer word.
4. Begin ELKE afdeling op 'n NUWE bladsy.
5. Jy moet jou werk beplan (bv. 'n breinkartaal/diagram/vloeydiagram/kernwoorde, ens.), proeflees en redigeer. Die beplanning moet VOOR die finale produk gedoen word.
6. Alle beplanning moet duidelik aangedui word en daarna netjies deurgehaal word.
7. Jy moet jou tyd soos volg bestee:

AFDELING A:	ongeveer 80 minute
AFDELING B:	ongeveer (35 x 2) 70 minute
8. Nommer elke skryfstuk korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
9. Die titel/opskrif word nie in aanmerking geneem as die woorde getel word nie.
10. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: OPSTEL**VRAAG 1**

Kies EEN van die volgende opdragte en skryf 'n OPSTEL van 400–450 woorde.

1.1 *My tassie vol onthou ...* [50]

1.2 **Dis die beste geskenk wat ek
nog ooit gekry het!** [50]

1.3 Die stad of platteland – my oase [50]

1.4 **Dromer, soeker, sot!
Wie dra vandag my gesig?** [50]

1.5 *'n Lewe waarin daar baie foute gemaak is,
is beter as een waarin niks bereik is nie.* [50]

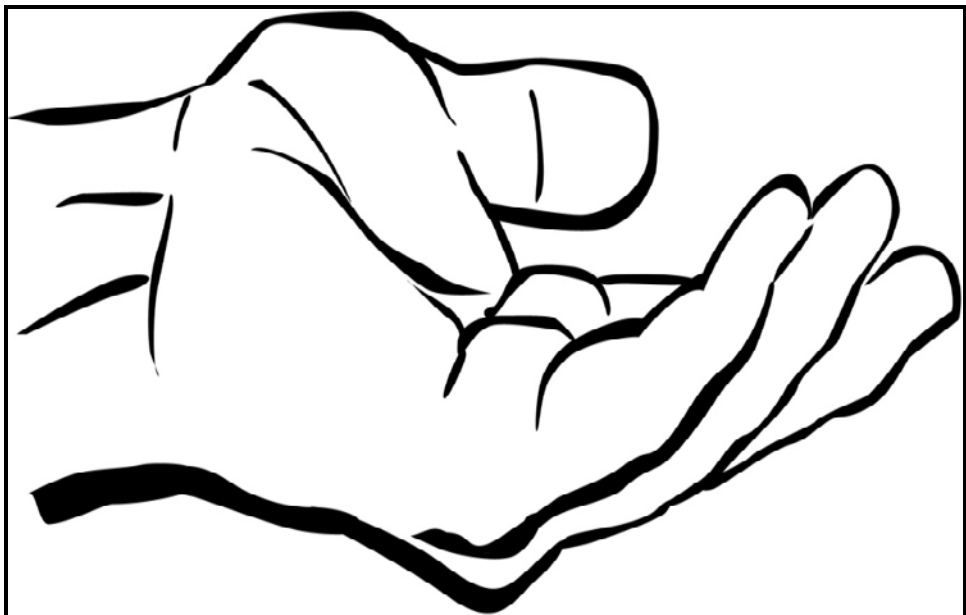
1.6.1

[Uit: www.bituemen-for-roads-that-perform.com]

[50]

1.6.2

[Uit: www.gladlylistening.wordpress.com]

[50]

1.6.3

[Uit: [http://www.St. Takla.org.Man-Mountain](http://www.St.Takla.org.Man-Mountain)]

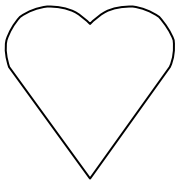

[50]

TOTAAL AFDELING A: 50

AFDELING B: TRANSAKSIONELE TEKSTE**VRAAG 2**

Kies TWEE van die volgende opdragte en skryf skryfstukke van 180–200 woorde elk.

2.1 KLAGTEBRIEF

<p>Die nuwe SEBO–stofsuiër!</p> <p>Goedgekeur deur die Britse Allergiestigting</p> <p>Ons SEBO</p> <ul style="list-style-type: none"> > Duursame en betroubare stofsuiër > Absoluut noodsaaklik vir allergiërs > Uitstaande resultate op matte, harde vloere en die verwydering van alle troeteldierhare	<p>Verseker die beste stofsuiër op die mark!</p> <p>100% SUKSES gewaarborg!</p> <p>Vir 'n gratis demonstrasie skakel: 086 111 4250 www.sebo.co.za</p>
---	--

[Aangepas uit: *tuis*, Junie 2011]

Jy het besluit om die produk, soos hierbo geadverteer, aan te skaf. Maar, helaas, van al hierdie mooi beloftes het niks waar geword nie!

Skryf 'n brief aan SEBO se bestuurder waarin jy jou ontevredenheid oor dié produk uitspreek.

[25]

2.2 FORMELE BRIEF: AANSOEK**SOEK JY 'N NAWEEKWERK?**

- Het jy 'n passie vir diere?
  - Is jy 'n verantwoordelike persoon?
    - Besit jy 'n redelike kennis van diereversorging?

Dán is jy 'n geskikte kandidaat!

Rig jou aansoek aan die DBV, Posbus 497, Tzaneen, 2035

Jy voldoen aan al die vereistes. Skryf jou AANSOEKBRIEF.

[25]

2.3 KOERANTBERIG

Jy werk as junior verslaggewer by 'n koerant. Skryf die KOERANTBERIG wat by die volgende opskrif pas:

Sanger vereer vir heldedaad!

[25]

2.4 RESENSIE

Daar het gedurende die afgelope jaar 'n rits interessante flieks verskyn.

Skryf 'n RESENSIE vir julle dorp/stad se koerant oor enige fliek wat jy vanjaar baie geniet het.

[25]

2.5 TOESPRAAK

Jy is 'n motiveringspreker wat gereeld gevra word om graad 12-leerders toe te spreek.

Skryf jou TOESPRAAK oor:

NUWE LESSE UIT OU FOUTE

[25]

2.6 HULDEBLYK

Jou ouma/oupa is na 'n lang siekbed oorlede. Jy, as oudste kleinkind, moet namens al die kleinkinders 'n huldeblyk tydens die begrafnisdiens lewer.

Skryf jou HULDEBLYK.

[25]

TOTAAL AFDELING B: 50
GROOTTOTAAL: 100

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

AFRIKAANS HUISTAAL V3 (SKRYF)

NOVEMBER 2014

MEMORANDUM

PUNTE: 100

Hierdie memorandum bestaan uit 11 bladsye.

ALGEMENE ASSESSERINGSRIGLYNE**AFDELING A: OPSTEL**

AFDELING A word volgens die rubriek uit 50 geassesseer. Die leerder mag slegs oor EEN onderwerp of prikkel skryf. Hy/sy mag enige soort opstel, toepaslik volgens hoe hy/sy die onderwerp interpreteer, skryf. Slegs die finale poging word nagesien. Indien dit onduidelik is wat die finale poging is, word die eerste opstel nagesien.

NASIENRIGLYNE

Dui aan die einde van die opstel die kodes soos volg aan:

Voorbeeld:

Inhoud:

I = KL = 21

Taal, styl en redigering:

T = KL = 8

Struktuur:

S = K = 3

Skryf dan die totaal van die opstel aan die regterkant (onder die opstel):

32

Dra die punt uit 50 oor na die BEGIN van die opstel (behoort by die beplanningsgedeelte te wees).

DIE FORMAAT VAN DIE OPSTEL

- **Inleiding:** Dit is gewoonlik een paragraaf waarin die onderwerp bekendgestel word. Dit behoort treffend, relevant, saaklik en kort te wees.
- **Liggaam:** Dit is verskeie paragrawe waarvan die eerste sinne gewoonlik die hoofgedagte bevat. Die daaropvolgende sinne is ter ondersteuning van die hoofgedagtes en is menings van die skrywer. Die laaste sinne bevat gewoonlik die samevatting van die hoofgedagte.
- **Slot:** Dit is die laaste paragraaf wat die opsomming van die skrywer se mening of sy/haar standpunt insluit. In die geval van 'n verhalende, beskrywende en bespiegelende opstel vat die slot die skryfstuk saam, terwyl 'n argumenterende en beredeneerde opstel se slot die skrywer se finale standpunt/mening weerspieël.

VRAAG 1**Riglyne**

Assesseer die opstel, sonder vooroordeel, vanuit die leerder se oogpunt en volgens sy/haar interpretasie. Hierdie moontlikhede (onderstaande memorandum) mag nie as bindend beskou word nie. Die leerder bied dus enige soort opstel aan, soos **byvoorbeeld**:

- 1.1 My tassie vol onthou ... Die leerders kan die opstel as 'n **beskrywende** opstel aanbied. Indien die onderwerp handel oor 'n item/verskillende items in sy/haar tas vol herinneringe moet hierdie item/items beskryf word. Die **verhalende** opstel sal fokus op hoe hy/sy hierdie item/items bekom het. Hierdie onderwerp leen hom ook tot 'n **bespiegelende** opstel, veral waar die kandidaat besin oor items/goed wat die moeite werd is om te onthou. Die belangrikheid van herinneringe met die oog op die toekoms kan **beredeneer** word. [50]
- 1.2 Dis die beste geskenk wat ek nog ooit gekry het!: Indien die leerder die opstel as 'n **verhalende** skryfstuk aanbied, sal die fokus terugskouend op die geskenk val. Die leerder kan ook op gevoelens ten opsigte van die geskenk fokus wat **beskrywend** van aard sal wees. Indien die leerder 'n **argumenterende of beredeneerde** opstel aanbied, moet die leerder op 'n subjektiewe wyse die leser van sy perspektief oortuig aangaande die waarde van geskenke al dan nie. Wanneer hy/sy oor die sin van geskenke in die lewe bespiegel, kan dit as **bespiegelende** opstel slaag. [50]

- 1.3 Die stad of platteland – my oase: Dit leen hom tot 'n **bespiegelende** opstel waar die emosies en sinsbelewering van die mens t.o.v. die stad/platteland aangespreek word. Daar kan ook **geargumenteer** word watter een van die stad of platteland nou eintlik 'n oase is. Die kandidaat kan die plek wat hy/sy as oase sien, **beskryf**. As **verhaal** kan die kandidaat skryf oor 'n stadservaring/plattelandse ervaring wat verkeerd/positief afgeloop het. [50]
- 1.4 Dromer, soeker, sot!: Hierdie opstel leen hom tot al die soorte opstelle. As 'n **verhalende** opstel kan die kandidaat **verhalend** skryf oor iemand wat na identiteit soek. In 'n **beskrywende** opstel kan verskillende soorte gesigte/identiteite/maskers/mense beskryf word. By 'n **argumenterende** aanbieding kan die kandidaat oortuig hoekom dit belangrik is om net jouself te wees. 'n **Beredeneerde** aanbieding kan fokus op verskillende soorte mense en hulle nut in die lewe. In 'n **bespiegelende** inhoud kan daar oor die mens as komplekse wese bespiegel word. [50]
- 1.5 'n Lewe waarin daar baie foute ...: Hierdie onderwerp leen hom tot verskeie interpretasies wat onder andere **verhalend**, **bespiegelend** of **argumenterend** kan wees. 'n **Verhaal** sal fokus op hierdie onderwerp as tema of lewensles. By 'n **bespiegelende** interpretasie kan die leerder die wenslikheid van 'n lewe vol foute, of daarsonder, bespreek. Indien die leerder skryf dat dit noodsaaklik is om foute te maak en daaruit iets te leer, kan dit as **argumenterende** opstel aanvaar word. [50]
- 1.6.1 Die pad: Interpretasies kan lei tot **beskrywende**, **verhalende**, **bespiegelende** skryfstukke, bv. 'n **beskrywing** van hoe die pad na jou toekoms lyk/verloop het. 'n **Verhaal** kan handel oor hoe iemand op die regte/verkeerde pad beland het en/of wat die gevolge daarvan was. Hierdie onderwerp kan ook **bespiegel** oor die nut van paaie (letterlik/figuurlik) in mense se lewens. [50]
- 1.6.2 Hande: Die kandidaat kan die **verhaal** van iemand se handewerk vertel, of **verhaal** hoe iemand se hande sy/haar lewe beïnvloed het. As **beskrywende** opstel kan die kandidaat verskillende mense se hande en/of waarvoor dit gebruik word, beskryf. Indien die kandidaat **argumenteer** oor die belangrikste ledemaat, kan die skryfstuk as 'n **argumenterende** opstel slaag. Daar kan **beredeneer** word of daar nog plek is vir handearbeid in die moderne tegnologiese era. 'n **Bespiegelende** opstel kan die goeie en slegte tye van die kandidaat se aanraking/dade bepeins. [50]
- 1.6.3 Man wat berg klim: Hierdie onderwerp leen hom tot **verhalende**, **bespiegelende**, **beskrywende**, **beredeneerde** en **argumenterende** skryfstukke. Moontlikhede: 'n **Verhaal** kan handel oor 'n bergklimekspedisie. As **bespiegelende** opstel kan die kandidaat besin oor die waarde van uitdagings. Die bergklimmer se emosies, gedagtes, fisieke uitputting ens. kan **beskryf** word. Die kandidaat kan ook **beredeneer/argumenteer** dat ekstreme sport/uitdagings 'n doel/plek in die lewe het. [50]

SOORTE OPSTELLE:**VERHALENDE OPSTEL**

Dit is 'n interessante vertelling van 'n storie/gebeurtenis(-se) (gewoonlik uit die verlede). Dit kan vanuit enige perspektief geskryf word.

Hou die volgende in gedagte:

- Dit handel oor iets wat gebeur het en vertel word ('n storie of gebeurtenis).
- 'n Sterk oortuigende storielyn ontwikkel logies en die verhaal oortuig.
- Dit is opreg en met entoesiasme geskryf.
- Die inhoud is boeiend en interessant, daarom is die inhoud samehangend.
- Die verhaal word uit eie ervaring geskryf, maar dit kan fiktief wees.
- Karakterisering oortuig en die agtergrond/atmosfeer is geslaagd.
- 'n Treffende inleiding boei die leser.
- 'n Verrassende slot rond die inhoud af.
- Sinstruktuur, spelling, leestekens, taalgebruik en paragrafering moet aandag geniet.
- Dit gebruik gewoonlik die verlede tyd.

BESKRYWENDE OPSTEL

Die skrywer beskryf iets/iemand soos hy/sy dit ervaar (dis moeilik om iets te beskryf wat nie eerstehands ervaar is nie) en stel die leser in staat om die onderwerp wat beskryf word, net so lewendig soos hy/sy te beleef.

Hou die volgende in gedagte:

- Waarnemings met al vyf sinne en 'n goeie woordeskat word vereis.
- Insig, begrip, 'n eie belewing en sinvolheid geniet aandag (dit is meer as net die opnoem van waarnemings).
- Tekste kan varieer van meer realisties tot 'n verdieping in die aanbieding.
- Eie gevoelens oor dit wat beskryf word, kan gegee word.
- Plekke en gebeure word presies en akkuraat beskryf.
- Karakters moet lewensgetrou wees: innerlik en uiterlik.
- Beeldspraak, idiome en spreekwoorde word oorspronklik aangewend.
- Sinstruktuur, spelling, leestekens, taalgebruik en paragrafering moet aandag geniet.
- Beskrywing het atmosfeer en stemming ten doel: dit word gedoen deur die konnotasie en nie die denotasie van woorde nie.
- Stylfigure kan gebruik word.

BEREDENEERDE OPSTEL

Dis objektief en probeer om 'n gebalanseerde gesigspunt van beide kante van 'n argument te gee. Die skrywer oorweeg verskeie aspekte van die onderwerp onder bespreking en bied teenstellende menings onpartydig aan. Die skrywer mag tot 'n spesifieke gevolgtrekking aan die einde van die opstel kom, maar die argumente vir en teen die onderwerp moet goed gebalanseerd en duidelik ontleed wees in die ontwikkeling van die opstel.

Hou die volgende in gedagte:

- Die opstel handel oor 'n onderwerp waaroor standpunt, alreeds tydens die inleiding, ingeneem word.
- BEIDE kante van die argument moet beredeneer word.
- Die inhoud oortuig en ontwikkel logies en helder.
- Dit bevat goed gemotiveerde en ondersteunende stellings.
- 'n Gevolgtrekking word in die slotparagraaf, wat aansluit by die inleiding, gemaak. Die slot gee 'n sterk aanduiding van die skrywer se mening.
- Die leser word deur die skrywer se standpunt oortuig.
- Oorredende en emotiewe taalgebruik kom voor.
- Sinstruktuur, spelling, leestekens, taalgebruik en paraagrafering moet aandag geniet.
- Hoewel objektief, kan die skrywer ook persoonlik raak.

BESPIEGELEND OPSTEL

Die skrywer oorweeg/deurdink 'n idee/lewenswaarheid en gee sy/haar emosionele reaksies en gevoelens weer. Dit bespiegel oor 'n droom of wense/moontlikhede.

Hou die volgende in gedagte:

- Die probleem, situasie, saak, onderwerp word omskryf.
- Die onderwerp word bepeins, oordink: verskillende opsies word teen mekaar opgeweeg.
- Dis persoonlik van aard.
- Daar is 'n definitiewe struktuur, maar 'n gevolgtrekking is nie nodig nie.
- Dit hoef nie 'n gebalanseerde bespreking te bied nie – dit kan humoristies of ernstig geskryf word.
- Sinstruktuur, spelling, leestekens, taalgebruik en paraagrafering moet aandag geniet.

ARGUMENTERENDE OPSTEL

Die skrywer het 'n spesifieke mening en argumenteer daarvoor om sy/haar standpunt te motiveer.

Hou die volgende in gedagte:

- Dit is subjektief en definitiewe menings moet gestel word.
- 'n Eie mening word op 'n baie oorspronklike en treffende manier gegee.
- 'n Reeks argumente om perspektief te motiveer, word gegee.
- Verdediging of aanval van 'n saak word enduit volgehou.
- 'n Verskeidenheid stylfigure en oorredingstegnieke kan gebruik word.
- Sterk gevoelstaal wat emosioneel is, maar nie kru taal nie, kan gebruik word.
- Daar moet 'n duidelike en oortuigende slot wees.
- Sinstruktuur, spelling, leestekens, taalgebruik en paraagrafering moet aandag geniet.

TOTAAL AFDELING A: 50

AFDELING B: TRANSAKSIONELE TEKSTE

AFDELING B word volgens die rubriek uit 25 geassesseer. Slegs TWEE tekste word nagesien. Indien dit onduidelik is wat die finale poging is, word die eerste teks nagesien.

NASIENRIGLYNE

Dui aan die einde van die skryfstuk die kodes soos volg aan:

Voorbeeld:

Inhoud, beplanning en formaat:

I = K = 10

Taal, styl en redigering:

T = K = 6

Skryf dan die totaal van die skryfstuk aan die regterkant (onder die teks):

16

Dra die punt uit 25 oor na die BEGIN van die skryfstuk (behoort by die beplanningsgedeelte te wees).

VRAAG 2**2.1 KLAGTEBRIEF**

Die brief fokus op probleme wat die klant/kliënt ervaar nadat hy/sy die SEBO-stofsuier gekoop en gebruik het.

Hou die volgende in gedagte:

- Die formaat is formeel: daar moet dus twee adresse wees. Die res van die brief se formaat moet korrek wees soos vir formele briewe geld.
- Die inhoud is baie belangrik, so ook die styl, struktuur en doel.
- Styl: Dit behoort saaklik, formeel maar hoflik te wees. Eenvoudige, direkte taal is nodig.
- Struktuur: Die brief moet bestaan uit paragrawe waarin gefokus word op die probleme met die stofsuier en/of verskaffer se beloftes wat nie nagekom is nie.
- Die doel van die brief is om te kla oor die produk en beloftes wat nie nagekom is nie.
- Die formele register moet gebruik word, soos bv. “u” in plaas van “jy”/“jou”.
- Die afsluiting is formeel en bevat die skrywer se voorletters, van en titel, waar nodig, bv.

Die uwe

P. van Zyl

P. van Zyl

[25]

2.2 FORMELE BRIEF: AANSOEK

Die formele brief moet inligting verstrek wat verband hou met die vereistes van die DBV-pos.

Hou die volgende in gedagte:

- Die formaat is formeel: daar moet dus twee adresse wees. Die res van die brief se formaat moet korrek wees soos vir formele briewe geld.
- Die inhoud is baie belangrik, so ook die styl, struktuur en doel.
- Styl: Dit behoort saaklik, formeel maar hoflik te wees. Eenvoudige, direkte taal is nodig.
- Struktuur: Die brief moet bestaan uit paragrawe waarin gefokus word op die kwaliteite van die aansoeker.
- Die doel van die brief is om aansoek te doen om die naweekwerk.
- Die formele register moet gebruik word, soos bv. “u” in plaas van “jy”/“jou”.
- Die afsluiting is formeel en bevat die skrywer se voorletters, van en titel, waar nodig, bv.

Die uwe

P. van Zyl
P. van Zyl

[25]

2.3 KOERANTBERIG

Die koerantberig fokus op 'n bekende sanger wat iets heldhaftigs gedoen het waarvoor hy/sy vereer word/is.

Hou die volgende in gedagte:

- Feite moet kortliks en akkuraat gegee word.
- Belangrikste feite moet gegee word sonder om leser te verloor.
- Feite moet akkuraat, sonder 'n verdraaiing van die waarheid, wees.
- Subtitels kan gebruik word.
- Belangrikste feite word in die eerste paragraaf vermeld: wie, wat, waar, wanneer, waarom, hoe en in watter mate.
- Die res van die paragrawe is 'n uitbreiding van die inleidende gegewens.

[25]

2.4 RESENSIE

Die resensie fokus op enige fliek.

Hou die volgende in gedagte:

- Regverdigde, eerlike evaluering van die werk is noodsaaklik.
- Daar is nie (meer) 'n vaste formaat nie; die resensent bepaal waarop hy/sy wil fokus.
- Dit gee 'n individuele respons op die rolprent.
- Dit verskaf die resensent se mening daarom is dit gewoonlik subjektief.
- Dit gee toepaslike feite bv. naam van die rolprent, regisseur, akteur(s) ens.

[25]

2.5 TOESPRAAK:

Die toespraak handel oor nuwe lesse wat die spreker uit ou foute geleer het.

Hou die volgende in gedagte:

- Die kandidaat besluit self oor die styl wat gebruik gaan word. Gee aandag aan: wanneer, waar, hoekom (doel), wie (graad 12-leerders) en wat.
- Inleiding moet belangstelling wek.
- Ontwikkel weldeurdagte idees en vermy clichés.
- Kort sinne met eenvoudige idees en bekende voorbeelde word gebruik.
- Slot moet die gehoor tot nadenke stem; is nie noodwendig 'n samevatting van die toespraak nie.
- Klem behoort te val op motivering nl. dat 'n mens uit foute kan leer.

[25]**2.6 HULDEBLYK:**

Die huldeblyk bring hulde aan 'n ouma/oupa.

Hou die volgende in gedagte:

- Die oorledene se naam en van, adres en ouderdom, datum van afsterwe, plek waar die persoon oorlede is, oorsaak van dood, duur van siekte en name van naasbestaandes kan gegee word.
- Prestasies, hoogtepunte en gemeenskapsbetrokkenheid kan ingesluit word.
- **Die fokus hier behoort te wees wat die ouma/oupa vir die kleinkinders beteken het.**
- Gebeurtenisse en staaltjies/persoonlike herinneringe behoort ingesluit te wees en bydra om die familie te vertroos.
- Moet waarderend wees.
- Iets persoonliks, soos 'n gedig, kan bygevoeg word.
- Taal, styl en register is formeel, opreg en uit die hart.
- Spreker kan eufemismes gebruik.

[25]

TOTAAL AFDELING B:	50
GROOTTOTAAL:	100

LET WEL:

- Gebruik altyd die rubriek by die nasien van die opstel (Vraestel 3, AFDELING A).
- Punte van 0–50 is in VYF hoofvlakomskrywings verdeel.
- Die kriteria vir Inhoud, Taal en Styl is verder in elk van die vyf vlakomskrywings in 'n hoë- en laevlaksubkategorie verdeel, met die toepaslike verspreiding van punte en die omskrywings.
- Struktuur word nie deur die verdeling in 'n hoë en lae vlak beïnvloed nie.

ASSESSERINGSRUBRIEK VIR OPSTEL – HUISTAAL [50 PUNTE]

Kriteria		Uitsonderlik	Knap	Gemiddeld	Elementêr	Onvoldoende
INHOUD & BEPLANNING (Respons en idees) Organisering van idees vir beplanning; Bewustheid van doel, gehoor en konteks 30 PUNTE	Hoë vlak	28–30	22–24	16–18	10–12	4–6
		-Respons is uitsonderlik/treffend en bo verwagting -Idees is intelligent, volwasse en stem leser tot nadenke -Uitsonderlike organisasie en samehang, insluitend inleiding, liggaam en samevatting/slot	-Respons baie goed; getuig van vaardigheid -Idees heeltemal relevant, interessant en lewer bewys van volwassenheid -Organisasie baie goed en samehangend, insluitend inleiding, liggaam en samevatting/slot	-Respons bevredigend -Idees redelik samehangend en oortuigend -Redelike organisasie en redelik samehangend, insluitend inleiding, liggaam en samevatting/slot	-Wisselvallige samehang in respons -Idees onduidelik, nie oorspronklik nie -Min bewys van organisasie en samehang	-Respons heeltemal irrelevant -Idees deurmekaar en nie op onderwerp gefokus nie -Vaag en herhalend -Geen organisasie nie en is onsamehangend
	Lae vlak	25–27	19–21	13–15	7–9	0–3
		-Respons uitmuntend, maar uitsonderlik treffende eienskappe van 'n opstel ontbreek -Idees intelligent en volwasse -Knap organisasie en samehang, insluitend inleiding, liggaam en samevatting/slot	-Respons goed; getuig van vaardigheid -Idees relevant, interessant -Organisasie goed en samehangend, insluitend inleiding, liggaam en samevatting/slot	-Respons bevredigend, maar verval soms in onduidelikheid -Idees redelik samehangend en oortuigend -’n Mate van organisasie en samehang, insluitend inleiding, liggaam en samevatting/slot	-Respons is grootliks irrelevant. -Idees begin los staan en kan verwarrend wees -Skaars ’n bewys van organisasie en samehang	-Geen poging aangewend om in ooreenstemming met onderwerp te wees nie -Heeltemal irrelevant en ontoepaslik -Deurmekaar en geen fokus nie

ASSESSERINGSRUBRIEK VIR OPSTEL – HUISTAAL [50 PUNTE] (vervolg)

Kriteria		Uitsonderlik	Knap	Gemiddeld	Elementêr	Onvoldoende
		14–15	11–12	8–9	5–6	0–3
TAAL, STYL & REDIGERING Toon, register, styl en woordeskat is geskik vir doel/effek en konteks; Woordkeuse; Taalgebruik en konvensies, puntuasie, grammatika, spelling 15 PUNTE	Hoë vlak	-Toon, register, styl en woordeskat hoogs gepas vir doel, gehoor en konteks -Taalgebruik getuig van vertroue, indrukwekkend -Toon retories treffend en effektief -Grammatika en spelling feitlik foutvry -Knap gedaan	-Toon, styl, register en woordeskat baie gepas vir doel, gehoor en konteks -Taalgebruik effektief en 'n deurlopende gepaste toon word gebruik -Grammatika en spelling grootliks foutvry -Baie goed gedaan	-Toon, register, styl en woordeskat gepas vir doel, gehoor en konteks -Gepaste taalgebruik om betekenis oor te dra -Toon is gepas -Retoriese middele gebruik om betekenis te versterk	-Toon, register, styl en woordeskat nie gepas vir doel, gehoor en konteks nie -Taalgebruik baie basies -Toon en woordkeuse skaars toepaslik -Baie beperkte woordeskat	-Taal onverstaanbaar -Toon, register, styl en woordeskat minder gepas vir doel, gehoor en konteks -Woordeskat so beperk dat dit onmoontlik is om sin te maak
		13	10	7	4	
	Lae vlak	-Taalgebruik uitstekend en toon is retories effektief -Grammatika en spelling feitlik foutvry -Baie goed tot knap gedaan	-Taalgebruik toepaslik en oor die algemeen effektief -Toon gepas en effektief -Enkele foute in grammatika en spelling -Goed gedaan	-Voldoende taalgebruik, maar teenstrydighede word opgemerk -Toon oor die algemeen gepas en beperkte gebruik van retoriese middele	-Taalgebruik onvoldoende -Weinig indien enige sinsverskeidenheid -Woordeskat baie beperk	
STRUKTUUR Kenmerke van teks; Paragraafontwikkeling en sinskonstruksie 5 PUNTE		5	4	3	2	0–1
		-Uitstekende ontwikkeling van onderwerp -Uitsonderlike detail -Sinne en paragrawe uitsonderlik gekonstrueer	-Logiese ontwikkeling van details -Samehangend -Sinne en paragrawe logies en toon variasie	-Relevante detail ontwikkel -Sinne en paragrawe goed gekonstrueer -Opstel maak nog effens sin	-Sommige punte geldig -Sinne en paragrawe foutief -Opstel maak nog sin	-Noodsaaklike punte ontbreek -Sinne en paragrawe foutief -Opstel maak nie sin nie

ASSESSERINGSRUBRIEK VIR TRANSAKSIONELE TEKSTE – HUISTAAL [25 PUNTE]

Kriteria	Uitsonderlik	Knap	Gemiddeld	Elementêr	Onvoldoende
	13–15	10–12	7–9	4–6	0–3
INHOUD, BEPLANNING & FORMAAT Respons en idees; Organisering van idees vir beplanning; Doel, gehoor, kenmerke/konvensies en konteks 15 PUNTE	-Respons uitsonderlik, bo verwagting -Idee intelligent en volwasse -Grondige kennis van kenmerke van die soort teks -Skryfwerk behou fokus -Samehang in inhoud en idees -Idee behoorlik uitgebrei met detail wat die onderwerp ondersteun -Gepaste en akkurate formaat	-Respons baie goed en demonstreer goeie kennis van kenmerke van die soort teks -Behou fokus – geen afwyking nie -Samehang in inhoud en idees; baie goed uitgebrei met detail wat die onderwerp ondersteun -Gepaste formaat met onbeduidende foute	-Respons voldoende en toon voldoende kennis van kenmerke van die soort teks -Nie heeltemal gefokus nie – enkele afwykings -Redelike samehang in inhoud en idees -Sommige detail ondersteun die onderwerp -Formaat oorwegend gepas, maar met enkele foute	-Basiese respons toon geringe kennis van kenmerke van die soort teks -Aanduiding van fokus, maar met afwykings -Inhoud en idees nie altyd samehangend nie -Min detail ondersteun die onderwerp -Nodige reëls van formaat vaagweg toegepas -Kritiese foute begaan	-Respons toon geen kennis van kenmerke van die soort teks nie -Betekenis onduidelik met groot afwyking -Geen samehang in idees en inhoud nie -Baie min detail ondersteun die onderwerp -Nodige reëls van formaat nie toegepas nie
	9–10	7–8	5–6	3–4	0–2
TAAL, STYL & REDIGERING Toon, register, styl, doel/effek, gehoor en konteks; Taalgebruik en konvensies; Woordkeuse; Punktuasie en spelling 10 PUNTE	-Toon, register, styl en woordeskat hoogs geskik vir doel, gehoor en konteks -Grammatika akkuraat en goed gekonstrueer -Feitlik foutloos	-Toon, register, styl en woordeskat baie geskik vir doel, gehoor en konteks -Grammatika oor die algemeen korrek en goed gekonstrueer -Baie goeie woordeskat -Oorwegend foutloos	-Toon, register, styl en woordeskat is geskik vir doel, gehoor en konteks -Enkele grammatikafoute -Voldoende woordeskat -Foute belemmer nie betekenis nie	-Toon, register, styl en woordeskat minder geskik vir doel, gehoor en konteks -Grammatika onakkuraat met etlike foute -Basiese woordeskat -Betekenis belemmer	-Toon, register, styl en woordeskat stem nie ooreen met doel, gehoor en konteks nie -Besaa met foute en verward -Woordeskat nie geskik vir doel nie -Betekenis ernstig belemmer